

Наше Слово

PIK LXV № 20 (3275) ВАРШАВА, 17 ТРАВНЯ 2020 РОКУ
ЦІНА – зл. 4,00 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAIŃSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Яку школу обрати?

Розповідаємо про українські заклади, які проводять набір учнів на наступний навчальний рік. На восьмикласників чекають червневі іспити, проте вони вже зараз можуть обирати школи, у яких хочуть навчатися, та подавати документи. Також відкритий набір до закладів початкової освіти. Через пандемію коронавірусу Дні відкритих дверей або зовсім відмінили, або проводили онлайн. Тож пропонуємо дистанційно познайомитися з п'ятьма школами з українською мовою навчання у Польщі.

Білий Бір

Сьогодні у Початковій школі ім. Тараса Шевченка навчається 57 учнів — переважно це діти, які живуть у Білому Борі та навколишніх населених пунктах. У школі також вчать учні з України, батьки яких працюють у Польщі, і польські діти, що обрали цей заклад з огляду на високий рівень навчання.

Аня Голак із Білого Бору навчається у п'ятому класі. Їй найбільше подобається те, що тут мало учнів, всі одне одного знають, тож у школі відчувається родинна атмосфера.

— Кожен може попросити вчителя про допомогу, оскільки й учнів, і педагогів тут небагато, і ми всі між собою знайомі, — пояснює Аня. Вона любить усі предмети, а також позакласні заняття зі співів і танців. У школі раніше навчалася її мама.

— Ми намагаємося передавати українські традиції з покоління до покоління, щоб відчувалася історична тяглість, адже школі — понад 60 років. Окрім навчання, діти можуть розвивати свої здібності на театральних, музичних, вокальних чи танцювальних заняттях. Наприклад, вчитися грати на фортепіано, — каже директор школи Андрій Дрозд. Також учні беруть участь у різних загальнопольських культурних заходах.

На Помор'ї шевченківські Початкова школа та ліцей — це осередок української культури і традиції, де навчалося не одне покоління нащадків виселенців акції «Вісла». У школі приділяють особливу увагу відкритості до інших культур та загалом готують учнів до дорослого життя.

— Також ми організовуємо різноманітні екскурсії, які допомагають дітям більше дізнатися про світ, — каже Роман Білас, голова Фонду розвитку демократії, освіти й активізації «ДЕКА», який керує Початковою школою.

Більше про школу та її актуальні новини шукайте на фейсбук-сторінці (Szkoła im. T. Szewczenki w Białym Borze — Школа ім. Т. Шевченка у Білому Борі).

У Білому Борі після завершення навчання у початковій школі учні можуть вчитися далі у ліцеї. Середня школа може прийняти 56 дітей, набір до класів уже почався. У ліцеї зараз більшість учнів родом з України, у зв'язку з пандемією частково вони виїхали туди, частково — поїхали до своїх батьків, які живуть у різних містах Польщі, тож вступна кампанія проходить у складних умовах.

— Найбільша цінність нашої школи — це високий рівень навчання, що підтверджують результати іспитів на атестат зрілості. Лекційні класи у нас оснащені сучасним обладнанням, працюють висококваліфіковані вчителі, які дбають про безпеку учнів. Ми робимо акцент насамперед на збереженні української

культури та вивчені саме української мови. Тим не менш, вступаючи до нашого ліцею, діти не мусять володіти польською та українською мовами — достатньо, аби вони знали одну з них, а ми навчимо їх іншої. Ще одна перевага — у нас багато предметів учні вивчають на розширеному рівні. Обов'язковою є географія, натомість англійську мову, інформатику, математику та історію можна обрати як додаткові предмети (усього їх може бути два). А навчальний процес проходить у комфортних умовах, бо в одному класі можуть навчатися максимально 16 дітей, — каже директорка ліцею Дорота Джевецька.

Бартошиці

У Початковій школі ім. Лесі Українки в Бартошицях уже завершився перший етап набору до школи (до першого класу там підуть 8 дітей) та садочка (там також навчатимуться 8 малюків).

— Батьки, які не встигли подати заявку онлайн, зможуть зробити це на початку серпня, коли буде другий набір, — зазначає директорка Любомира Тхір. — До першого класу ми можемо взяти максимум 14 дітей, а загалом до школи — 112.

Слід зазначити, що школа у Бартошицях ніколи не мала проблем із набором вихованців — адже у регіоні живе багато українських сімей, рівень навчання високий — завдяки порівняно невеликій кількості учнів педагоги можуть приділяти їм більше часу.

— Цього року троє наших учениць стали лауреатками воеводських конкурсів з польської мови. Вони не мусять складати підсумкові іспити з цього предмету, — зазначає директорка. Також серед учнів є фіналісти конкурсів з математики та російської мови.

Зараз школа займається європейським проектом «Бартошицькі школи зосереджені на ключових компетенціях», у рамках якого після уроків проводять додаткові заняття в гуртках — математичному, екологічно-природничому та журналістському. Є також заняття, на яких учні вивчають робототехніку та інформатику. Натомість для дітей, що мають проблеми з навчанням, проводять додаткові уроки. Загалом, за словами Любомири Тхір, до позакласних гуртків ходить майже сто дітей. Окрім цього, при школі діють хор «Лісова пісня», танцювальний ансамбль «Зіроньки», ансамбль «Дар любові» та колектив учнів-малюків «Малі співаки», які вже створили три відеоролики.

— Нові ініціативи з'являються також у рамках дистанційного навчання. Наприклад, учні записали відео, на яких читають українську поезію на тему весни, — додає директорка.

Актуальну інформацію про школу можна знайти на фейсбук-сторінці (Szkoła Podstawowa nr 8 im. Leśi Ukrainki z Ukraińskim Językiem Nauczania).

Гурово-Ілавецьке

Багато років у Гурові-Ілавецькому існував лише ліцей з українською мовою навчання. 2017 року в місті з'явилася українська початкова школа. Там вчать українські діти, які раніше ходили до місцевих польських шкіл, а також учні з пункту навчання української мови. Зараз триває набір до першого класу.

— Окрім першокласників, запрошуємо учнів сьомих та восьмих класів — їх ми можемо поселити у нашому гуртожитку, — каже директорка Комплексу шкіл з українською мовою навчання Марія-Ольга Сич.

Можна вступати також до ліцею. Цього року там хотіли відкрити два перші класи. Уже з другого класу учні обирають розширений або основний тип вивчення окремих предметів, які потім складатимуть на підсумкових іспитах (матурі) і від яких залежатиме вступ до обраних вишів. За словами директорки, понад 90% випускників ідуть на навчання до політехнічних інститутів.

— У нас є шкільний «кар'єрний осередок», у якому працюють консультанти з вибору професії: від першого класу ліцею вони проводять з учнями психологічні дослідження, допомагають їм обрати напрям вищої освіти й професію, — пояснює Марія-Ольга Сич.

При школі є гуртожиток та їдальня. Це зручно для батьків, які живуть далеко від Гурова-Ілавецького. Зараз під час карантину гуртожиток порожній, тож дирекція має можливість його відремонтувати та модернізувати.

— У нас вчать переважно діти з громади та польська молодь. Є трохи учнів, що приїхали з України, їхні батьки тут працюють або вже живуть на постійній основі, — каже директорка.

Окрім уроків, учні можуть брати участь в репетиціях ансамблю пісні та танцю «Думка», спортивних, літературних, журналістських гуртках.

Через пандемію коронавірусу школа не змогла провести День відкритих дверей, тож там планують організувати онлайн-екскурсію. Учні також самостійно готують рекламні ролики про школу — їх можна подивитися на фейсбук-сторінці (Zespół Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania w Górowie Iławeckim).

Лігниця

Як і в Гурові-Ілавецькому, від 2017 року в Лігниці існує українська початкова школа. Діти вчать у ній за системою Дальтона. Вона базується на індивідуальному навчанні, у рамках якого учні самі обирають предмети, які хочуть вивчати. Особлива увага приділяється самостійній роботі дітей. Учні отримують завдання, виконують їх і здають вчителю, який стає своєрідним консультантом.

— Попри пандемію, ми вже отримуємо заявки на вступ. Я бачу, що це — результат запровадження методу Дальтона. Батьки ним задоволені, розповідають, що діти стали більш самостійними.

Як Київ хотів стати «батьком заробітчан» і що з цього вийшло

IGOR ISAЕВ,
головний
редактор
порталу
PROstir.pl

Наприкінці квітня український уряд роздмухав історію про те, що не хоче випускати з країни трудових іммігрантів. І хоч зараз скандал залагоджено, його наслідки досить болісно відчуватимемо на всьому прикордонні.

З чого все почалося? Кілька тижнів поспіль українці можуть виїхати зі своєї держави лише 19 наземними пунктами перетину кордону, своїм власним або орендованим авто. Далеко громадяни України не зайдуть хоч би тому, що всі сусіди України (окрім Білорусі) ввели обмеження, котрі не дозволяють транзит до інших держав: тобто виїхати до Британії, Франції чи навіть Німеччини з України — неможливо.

Тим часом у більшості держав Європи починаються сезонні роботи, передусім у рільництві — і їх зазвичай виконували іммігранти: місцеві мешканці давно втратили і бажання, і навички праці в полі чи в саду. Європейська Комісія назвала сільськогосподарських іммігрантів «критичними робітниками» (без яких не обійтись) під час пандемії, наряду із медичним персоналом.

23 квітня з Києва до Фінляндії вилетів перший чартерний авіарейс — зараз це єдиний спосіб дістатися з України до держав, з котрими вона не межує. Українці стали важливою групою в сільськогосподарських роботах країн Скандинавії, Бенілюксу чи в Німеччині — уряди яких зараз ведуть перемовини з Києвом про можливості перевезення сезонних працівників з України

(якщо говорити про Польщу — сюди іммігранти можуть дістатися наземним шляхом). Київ навіть створив спеціальну комісію при Міністерстві закордонних справ (МЗС), що має затверджувати кожен чартер з іммігрантами.

Системи забезпечення і регуляції українського уряду в епоху пандемії — зрозумілі. Проте Київ не був би собою, якби в нормальному процесі не пішов на кілька кроків задалеко, чим (вкотре) посилив недовіру з боку європейських урядів, а серед своїх громадян викликав хвилю обурення. 29 квітня з Києва мав летіти черговий чартер — до Лондона — і напередодні перевізник повідомив, що цей літак не полетить. Чому? — Перевізник покликався на рішення українського уряду: ним мали бути слова прем'єр-міністра України Дениса Шмигала про те, що Київ «не сприятиме» транспортуванню своїх громадян.

«Ми хочемо спробувати залишити людей в Україні, і докладемо для цього максимум зусиль. В Україні також повно роботи», — заявив прем'єр-міністр України Денис Шмигаль в інтерв'ю 22 квітня. «Наразі нелогічним виглядає організовувати масові чартери на вивезення українців до країн, де теж продовжується пандемія», — сказав 28 квітня на брифінгу очільник МЗС Дмитро Кулеба.

Літак до Лондона із запізненням на кільканадцять годин випустили, проте Київ далі впевнено йшов в бік регуляції виїздів громадян. Це викликало обурення конституціоналістів: ст. 33 українського Основного закону гарантує громадянам України не тільки вільне переміщення всередині держави, але також виїзд за кордон. Уряд своїм рішенням може вводити додаткові контрольні чи ізоляційні, проте не може блокувати записаної в Конституції свободи як такої.

У відповідь на дії уряду профільне видання «Європейська правда» випустило навіть спеціальний, розгромний для чиновників редакційний заклик:

«Чинний уряд готовий грати за правилами та не має наміру зупинитися перед порушенням Конституції, переступаючи через базові права людини та нехтуючи почуттями громадян. Це — кроки назад до СРСР. В уряді мають зупинитися. Негайно. Навіть якщо досі не зрозуміли, наскільки серйозними можуть бути наслідки», — читаємо в колонці колективу.

Суспільний і міжнародний опір Києву був сильний. Уряд зорієнтувався і змінив риторику: уже 30 квітня віцепрем'єр-міністр з питань європейської інтеграції Вадим Пристайко заявив, що «проводить активну роботу з координації організованого виїзду сезонних працівників з України на роботу за кордон».

Поки що ситуація виглядає таким чином, що уряд зробив крок назад — але не відмовився від стратегії як такої. Спонукою «очолити» міграційні процеси українців Київ страждає уже років 20 — проте загалом філософія української влади полягає в тому, що іммігранти не порадають собі без твердої руки і статистики уряду. Спроби такої «батьківської опіки» від початку були естетично досить радянськими, а так по-людськи — смішними. Нині Київ у цих спробах переступив черговий бар'єр: конституційний. Що з того, що рішення уряду порушують Основний закон? — Поки суд прийме рішення, мине не тільки карантин, але і сезон робіт: тому доля Конституції навіть не в руках уряду, вона залежить від конкретного робітника в Борисполі, від сторожа, котрий відчиняє кабінки, від прибиральниці, котра вмикає світло. Прем'єр сказав — не полетите, значить не полетите, — і жоден технічний працівник не перевірятиме, наскільки правомірні ці слова.

Це свідчить, що спроби «навести порядок» продовжуватимуться, і якщо Київ цим ще не зайнявся серйозно — то просто тому, що часу не було. Будь-які регуляції, що їх намагається нав'язати

іммігрантам український уряд — повні суперечностей, а головне — вони лише обмежують, не гарантуючи нічого взамін. Така собі батьківська опіка над вічно недозрілим синком, спроба бути «Сталіном» на власній території. Що, парадоксально, має теж протилежну сторону — бо з закордонним українством Київ стає Шевченком, Франком і Грушевським одночасно, вивертаючись в риториці «любити Україну», яка — проте — зворотно пропорційна до реальної політики.

Утім, на цю ідіосинкразію Києва досі мало зверталось уваги. Звідки така реакція тепер? — Безвізовий режим із ЄС дав громадянам України специфічне почуття свободи. Багатьма українцями свобода як така сприймається не як свобода до вчинення змін у власній державі — а саме як можливість вільно виїхати за кордон. Таке відчуття було в Польщі в 1990-ті, і посягання на нього сприймається досить болісно. Вільний в'їзд у ЄС роками був для українців основою, ціллю зовнішньої політики — яку зараз, кількома висловлюваннями, Київ просто перекреслює. Дивно, що Шмигаль і Кулеба, коли говорили про обмеження, навіть не відчували своїх слів, як вони звучать: а вони справді були атомною зброєю, висловлюванням, від якого волося стає диба навіть в людей, що не зовсім обізнані в політиці.

Український уряд бачить у мігрантах людей, котрі мають «європейський досвід», що би це не значило: передові технології, знання мов чи просто джерело живих «європейських» грошей. Не бачить натомість того, що ці люди можуть бути носіями західноєвропейської правової культури — де бажання прем'єр-міністра чи президента стати «батьком народу» для кожного окремо взятого громадянина просто смішне. І доки цього не побачить, далі гнати іммігрантів «будувати дороги» в Україні замість «чужини», називаючи їх «заробітчанами». ■

Виборча шахівниця

ГРИГОРІЙ
СПОДАРИК,
журналіст

Нещодавні президентські дебати на державному телеканалі стануть історичною подією, бо відбулися вони перед виборами, яких не буде. Голосування скасували волею двох політиків правлячої команди, а не на основі законів. А нас вкотре зробили пішаками на політичній шахівниці.

Утім, у якийсь інший день вибори таки відбудуться. Може, їх навіть вдасться зробити законними і безпечними. Тому, віддаючи свій голос, варто пам'ятати про те, що говорили кандидати раніше. Оминемо у цій статті екзотичних претендентів, які хотіли ліквідувати всі податки або віддати державні справи в руки підприємців. З іншого боку, один із таких кандидатів заявив, що «шлифував би діамант, яким є поляки закордоном (пол. Polonia)». Цікаво, чи в якихось виборчих перегонах над

Дніпром колись згадають так про нас — українців поза Україною?

Під час дебатів незалежний кандидат Шимон Головня на запитання про закордонну політику відповів, що перший візит здійснив би до Києва: «Україна лежить у сфері наших державних інтересів. Очільник польської держави повинен мати якомога кращі відносини саме з президентом України». Окрім цього, Головня зробив ставку на тісну співпрацю з Берліном і Парижем. Перевагу цим столицям віддає і кандидат лівих сил Роберт Бедронь. На його думку, глава держави також повинен зайнятися відновленням відносин зі східними партнерами: «У питаннях закордонної політики мусимо будувати мости, а не стіни, зокрема зі Сходом, де правляча команда зіпсувала дуже багато». Не називаючи точної столиці, говорила про Східну Європу й кандидатка від «Громадянської коаліції» Малгожата Кідава-Блонська. До Києва і європейських столиць поїхав би також лідер «Польської селянської партії» Владислав Косіняк-Камиш. А чинний президент Анджей Дуда зазначив, що після перемоги на виборах поїхав би до Риму, бо це би означало, що «епідемія коронавірусу завершилася».

Радикали, зі свого боку, — як-от Кшиштоф Босак чи Марек Якубьяк —

спочатку вирушили би до Угорщини. На думку Босака, не варто намагатися здобути прихильність ЄС, США чи Ізраїлю, а в закордонній політиці треба «гордо відстоювати національні інтереси Польщі». Босак заявив також, що саме такої позиції дотримувався би й у відносинах з Україною. Залишається відкритим питання — чи цей кандидат бере до уваги можливість такого ж «гордого ставлення» другої сторони? Праворадикали, як показали дебати, не вірять у безпеку, гарантовану союзом європейських держав, тому ставку роблять на польську армію та збільшення кількості солдатів.

Інакше цю справу розглядають лідери «Польської селянської партії» та «Громадянської коаліції». На їхню думку, спочатку слід відновити іпсовану теперішньою владою державну спільноту і співпрацю між громадянами. Більшість кандидатів, зокрема й чинний президент, погодилися, що майбутню безпеку гарантуватиме диверсифікація (розподіл ресурсів) енергоносіїв та сприяння розвиткові відновлювальної енергії. Претенденти на президентський пост обговорювали також, хто в межах Європейського союзу повинен мати першість у прийнятті рішень — національні держави чи спільна структура ЄС. Водночас прозвучала теза про те, що «у боротьбі з коронавірусом ефективнішими виявилися уряди окремих держав». Таку думку підтри-

мав і чинний президент, хоча він закликав до побудови спільної та солідарної Європи. Про необхідність тіснішої інтеграції прямо заявив Роберт Бедронь, а Шимон Головня переконував, що така співпраця вигідна і для Польщі, і для Європи; адже спільно ми можемо краще протидіяти кризам та викликам. Малгожата Кідава-Блонська наголошувала: твердження про те, що ЄС нібито не допомагає країнам у боротьбі з пандемією, є неправдою. На думку кандидати, уряд повинен писати заяви і використовувати доступні кошти, «а не говорити, що нас покинули». Радикал Марек Якубьяк заявив натомість, що поняття «європейський союз народів» не має реального втілення; його ідеологічний побратим Кшиштоф Босак нарікав, що європейські норми й правила нас обмежують.

Чинний президент постійно нагадував про соціальні програми, запроваджені його командою, а опозиційні кандидати закидали йому поділ суспільства, руйнування правових основ держави та ізоляцію у Європі.

Отже, виборча «шахова партія» триває. Претенденти показали себе, незабаром — наш хід. Головною ставкою наразі виглядає вибір між «державним егоїзмом» та європейською співпрацею. Ми, українці в Польщі, маємо вирішити, з прихильником якої ідеї співпраця Києва та Варшави буде кращою та ефективнішою. ■

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

У Варшаві вшанували пам'ять воїнів
Української Народної Республіки

Фото Павла Лози

На Православному кладовищі на варшавській Волі українці та поляки 9 травня спільно вшанували пам'ять воєнів Української Народної Республіки, поклали квіти на могили та запалили свічки. Захід відбувся з нагоди 100-річчя українсько-польського визволення Києва. У церемонії взяли участь українські дипломати на чолі з послом Андрієм Дешицею та представники української громади з Варшави, а також польська офіційна делегація на чолі з віце-маршалком сейму Малгожатою Госевською. Вона підкреслила, що спільний українсько-польський військовий похід і визволення Києва у 1920 році важливі не лише в історичному, а й сучасному політичному аспекті.

Українець врятував життя чоловікові,
що тонув

2 травня опівночі поліція та пожежна служба отримали повідомлення про те, що в озері в Остшешові (Великопольське воєводство) тонує люди. Одного з них врятував громадянин України. Про це повідомляє портал tvn24.

«Звичайно, ми негайно вислали туди човен і рятувальників», — каже Пйотр Мазуркевич, голова Державної пожежної служби в Остшешові.

Громадянин України рибалив поблизу і побачив, як тонує люди. Одного з них він устиг витягнути. Рятувальники знайшли в озері також тіло потопельника, якому було 19 років. За їхніми даними, врятований чоловік був у стані алкогольного сп'яніння.

Перемовини польського та українського
президентів щодо пандемії
та економічного співробітництва

Пандемія коронавірусу, двостороння співпраця в економічних питаннях та енергетичній галузі, а також безпекова ситуація в регіоні. Про це 30 квітня через відеозв'язок говорили президенти Польщі та України — Анджей Дуда і Володимир Зеленський, інформує керівник адміністрації польського глави держави Кшиштоф Щерський. За його словами, український очільник розповів своєму польському колезі про ситуацію на окупованих територіях українського Сходу та актуальний стан переговорів у нормандському форматі.

Президенти обговорили також варіанти можливого погашення економічних відносин, зокрема приїзд українських працівників до Польщі. Це питання ще погоджуватимуть відповідно до рекомендацій служб, відповідальних за епідеміологічну безпеку обох країн, та потреб польського ринку.

Володимир Зеленський подякував за медичне об'єднання, яке Польща надала Україні, а також за фінансову допомогу з боку Європейського Союзу. Анджей Дуда, зі свого боку, оцінив внесок української авіації у транспортування медичних товарів для міжнародної боротьби з пандемією. Також український президент переказав своєму польському колезі вітання з нагоди Дня конституції 3 травня.

Польська фірма передала українцям
понад 100 тисяч захисних масок

Польська фірма «Wipasz S.A.» 29 квітня передала в українське посольство маски багаторазового вжитку.

«COVID-19 — це серйозний виклик, який можемо подолати лише завдяки взаємній підтримці: співпрацюючи та об'єднуючи зусилля, а також залучаючи наші ресурси і можливості. Я хотів би подякувати нашим партнерам з «Wipasz S.A.» та фонду «Lerte» за реалізацію цієї благодійної акції», — сказав посол України в Польщі Андрій Дешиця, якого цитує прес-служба посольства.

Власник компанії «Wipasz S.A.» Юзеф Вішневський наголосив, що це — жест солідарності з українськими партнерами:

«Багато років громадяни України працюють у Польщі, підтримуючи наші компанії та економіку. Ми працюємо спільно, і зараз нам доведеться разом зіткнутися з пандемією. Цим простим жестом ми хочемо показати свою солідарність з Україною».

На заводах цієї фірми працює 600 українських громадян. Польська компанія має також багато партнерів в Україні, яким передає 6 тисяч масок. Ще 60 тисяч масок доставлять благодійному фонду «Медична місія» у Львові, а 40 тисяч — товариству «Фортеця» з Тернополя.

Молодіжний проект «Мій спогад»

На 73-ті роковини акції «Вісла» українські активісти з Перемишля нагадують про молодіжний проект «Мій спогад». На сторінці Народного дому зазначено, що ця ініціатива розпочалася у 2017 році, коли ми вшановували 70-ті роковини виселення українців з рідних земель. Суспільний проект «Мій спогад» скерований передусім до дітей та молоді. Вони записують короткі відео — спогади своїх дідів і прадідів, у яких ті розказують не лише про виселення 1947 року, а й про свої рідні села, перші роки життя на північно-західних землях Польщі. Наразі на фейсбуці проекту опубліковано близько 30 таких відео, організатори запрошують приєднуватися до ініціативи. Більше інформації шукайте на сторінці «Мій Спогад / Moje Wspomnienie».

Канал Вроцлавсько-Гданської єпархії
має першу тисячу підписників

На початку квітня священики Вроцлавсько-Гданської єпархії Української греко-католицької церкви запрошували підписатися на їхній ютуб-канал, за допомогою якого можна переглядати трансляції богослужінь із катедрального собору єпархії. Протягом місяця вдалося зібрати мінімальну кількість учасників для початку трансляції наживо з телефону — 1000 людей (якщо на канал підписана менша кількість осіб, сервіс не дозволяє робити прямі трансляції — *ред.*).

«Ми щиро вдячні всім підписникам. Завдяки вам трансляції богослужінь на нашому каналі відбуватимуться не лише з катедрального собору, а й з інших парафій всієї єпархії», — читаємо на сайті релігійної установи.

У кожному неділю травня на ютуб-каналі Вроцлавсько-Гданської єпархії також публікуватимуть відео-запис божественної літургії, яка транслюється із собору у Вроцлаві через канал «TVP Kultura».

Допоможімо відновити могили воїнів УНР
у Любліні

«Давайте відремонтуємо люблінські могили українських воїнів — союзників Польщі у війні 1920 року», — закликає на фейсбук-сторінці Українського товариства (УТ) у Любліні голова організації Григорій Купріянович.

Він пояснює, що тамтешні могили воїнів Української Народної Республіки потребують термінового ремонту. Місцева українська громада не має необхідних ресурсів для цього. «До 100-річчя польсько-українського союзу та братерства зброї ми просимо фінансової підтримки на ремонтні роботи на могилах українських воїнів, похованих у Любліні. Ми хотіли б, аби ці могили стали знаком нашої пам'яті про людей, які на початку минулого століття боролися за свободу своєї Батьківщини та були союзниками Польщі, воюючи в лавах армії Української Народної Республіки під командуванням отамана Симона Петлюри. Піклуючись про могили людей, які власною кров'ю захищали польсько-українське братерство зброї, ми допоможемо побудувати добрі стосунки між польською та українською націями; також це — виконан-

Фото з фейсбук-сторінки посольства України у Польщі

ня обов'язку пам'яті про українців», — наголошується у зверненні.

Могили воїнів Української Народної Республіки у Любліні знаходяться на православному кладовищі на вулиці Липовій. Сьогодні з кількох десятків козацьких хрестів там залишилося тільки тринадцять. У 2001 році на цвинтарі відкрили пам'ятник воїнам Армії УНР.

Багато років члени та прихильники Українського товариства доглядають за могилами, прибирають на кладовищі, організовують або співорганізують тематичні заходи. Більше інформації про ініціативу з відновлення могил та контактні дані можна знайти на фейсбук-сторінці організації («Українське Товариство») або на сайті ukr-tov.pl.

Польські фермери та підприємці попросили
про візи для працівників з України.
Консульства відновлюють роботу

Ілюстраціє фото Павла Лози

Польські консульські установи в Україні відновлюють видачу робочих віз. Із таким проханням під кінець квітня зверталися до уряду Польщі підприємці та фермери.

Зокрема, керівництво Національної сільськогосподарської палати Польщі попросило міністра закордонних справ втрутитися в ситуацію, через яку сезонні працівники з України не можуть приїхати на роботу. Про це інформує сайт farmer.pl. Також фермери та підприємці просили відкрити консульства та візові центри в Україні та Білорусі, аби почати видавати візи трудовим мігрантам.

«Сільське господарство, незважаючи на те, що деякі ланцюжки поставок зараз перервалися, досі залишається стабільним фундаментом у боротьбі із загрозами, спричиненими пандемією, а сільськогосподарські виробники наполегливо працюють над тим, щоб підтримувати безперервне постачання продовольства. Тому необхідно запровадити рішення, спрямовані на забезпечення робочої сили», — заявили підприємці.

Крім цього, міністра закордонних Польщі запитали про те, чи можна дозволити працівникам з України та Білорусі переходити кордон пішки. На польському боці їх мали би забирати безпосередньо фермери-роботодавці.

Раніше промисловці у Польщі замовили чартер для сезонних робітників з України. У програмі «Агробізнес» на суспільному телеканалі «TVP» Кшиштоф Інґлот, голова рекрутингової компанії «Personel Service», повідомив, що місцевий бізнес вже готується до такого рейсу. «Ми хочемо привезти перших 200 людей з України на фабрики до Вроцлава», — сказав Інґлот.

Проблемним стає також питання карантину. На думку експертів, якщо обмеження триватимуть до червня, на роботу до Польщі не приїдуть навіть 480 тисяч працівників з України. Щоби врятувати фермерів від гострого дефіциту робочих рук, міністр сільського господарства Польщі Кшиштоф Ардановський запропонував нові карантинні правила для сезонних працівників з України, які захочуть приїхати на роботу. Робота над проектом триває.

Окрім цього, нещодавно з проханням спростити перетин кордону для сезонних працівників з України до прем'єр-міністра Польщі звернулися Спілка польської холодильної промисловості та Національна асоціація виробників овочів і фруктів.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

ОСВІТА

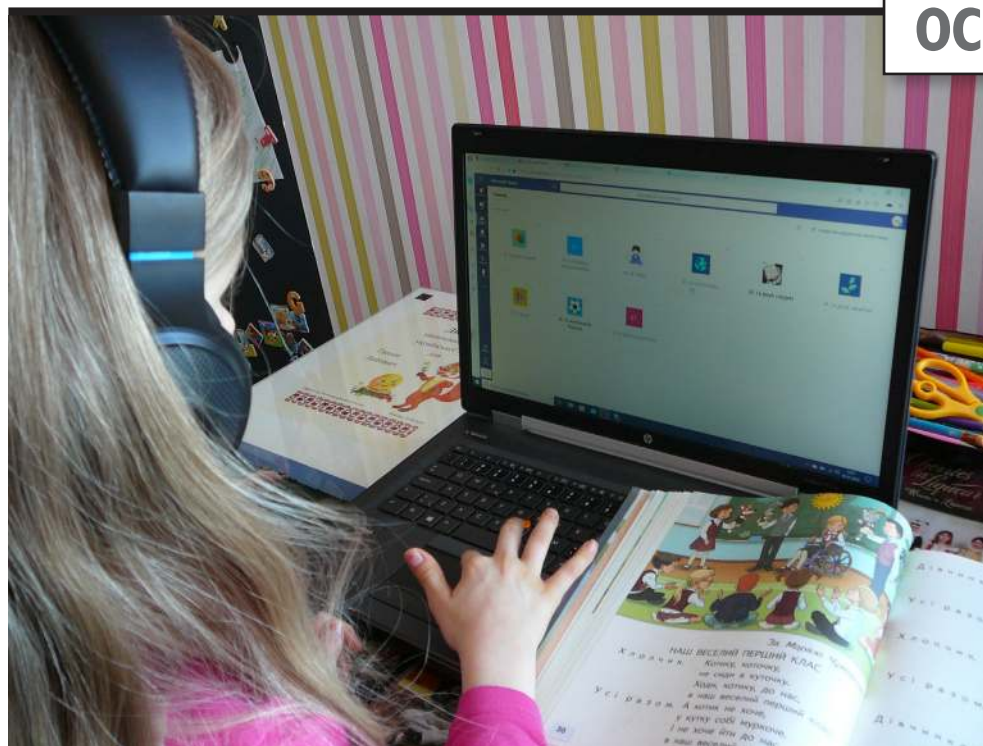

Фото авторки статті

Українська мова та дистанційне навчання

Під час пандемії школи по-різному намагаються організовувати своїм учням дистанційне навчання. Це стосується також занять з української мови. Як вони проходять у Підляському воєводстві – розповіли вчителі.

З 12 березня у Польщі закриті дитсадки, школи та виші. Організація дистанційного навчання стала великим викликом для директорів, вчителів, а також для учнів та їхніх батьків. Після двох місяців такої роботи школи опрацювали вже певну модель, що стосується, серед іншого, навчання української мови.

У Підляському воєводстві уроки з української проходили досі у вісьмох навчальних установах у трьох населених пунктах – Більську-Підляському, Черемсі і Білостоці. Це були садки та початкові школи, працювали також об'єднані міжсадкові та міжшкільні групи. Загалом українську мову на початку навчального року вивчали 415 дошкільнят і учнів.

Коли почалося дистанційне навчання, школи мусили вирішити, що робити з уроками української. Там, де заняття почалися нещодавно, дирекція

зосередилася на найважливіших предметах, залишаючи українську мову осторонь. В інших школах все-таки вдалося організувати дистанційне навчання рідної мови.

Доволі добре ситуація виглядає у Громадській початковій школі св. Кирила і Мефодія у Білостоці, де майже від самого початку всі уроки, також з української мови, відбуваються у формі відеозанять з учителями. Спершу їх проводили в програмі «Скуре», зараз використовують платформу «Microsoft Teams».

«Школа дуже швидко запровадила такі форми проведення занять, щоб ми могли підтримувати зв'язок із нашими учнями, – пояснює Кароліна Хмур, вчителька української мови. – Кожного тижня ми надсилаємо дітям матеріали, розписані на три уроки. Вони повинні це роздруковувати, підготуватися, а згодом ми маємо відеозустрічі.

Їх ми проводимо так, аби вони більш-менш нагадували звичайні уроки. Зі старшими учнями працювати легше, тому що вони не потребують допомоги батьків. Ми обговорюємо якусь тему, згодом – домашнє завдання. З молодшими співаємо пісні, робимо так звані карти праці (файли із завданнями для кожного предмету – *red.*) – я стараюся, щоб вони все бачили у себе на екрані комп'ютера».

Незважаючи на окремі мінуси дистанційного формату, він добре працює у школі, тож діти під час пандемії можуть вивчати не лише польську, англійську чи російську, а й українську. Уроки організовані по-різному в залежності від класів – наймолодші зустрічаються з вчителькою української мови в режимі онлайн тричі на тиждень на 15 хвилин, старші учні – раз на тиждень, але на 30-45 хвилин.

Дистанційне навчання веде також Початкова школа № 4 ім. Адама Міцкевича в Більську-Підляському, де українську мову як рідну в окремих класах вивчають 156 дітей.

«У нас у школі навчання відбувається таким чином: усі вчителі висилають на інтернет-портал школи завдання, які учні мають зробити, – пояснює Агнешка Гіза, яка працює зі старшими дітьми. – З українськими класами ми підтримуємо зв'язок на платформі «Messenger». Кожний клас має свою сторінку, через яку ми спілкуємося з дітьми. Спершу я надсилаю всі завдання на інтернет-портал школи, а учні за допомогою «Messenger» читають тексти і присилають мені свої роботи. Я виправляю помилки та ставлю оцінку».

Вчителі української мови, зокрема ті, що працюють із наймолодшими учнями, підкреслюють, що зараз підготовка до уроків займає у них набагато більше часу. Вони багато користуються інтернетом, шукають цікаві відео на ютубі, стежать за тим, як проходить дистанційне навчання в Україні, навіть стараються придбати доступ до українських навчальних порталів з цікавими картами праці.

«На щастя, діти з 1-3 класів мають вдома зошити вправ, які я їм купила

в Україні – завдяки цьому нам зараз легше працювати, – каже Єлизавета Томчук, вчителька української мови у молодших класах школи № 4. – Окрім цього, я шукаю матеріали на кожну тему, все детально розписую і надсилаю батькам».

Надсилають матеріали вчителі по-різному – за допомогою електронної пошти, використовуючи програми «Messenger» або «Microsoft Teams».

«Діти одразу надсилають мені фотографії виконаних завдань, я ставлю їм оцінки, все йде зручно, файно», – підкреслює вчителька.

Окрім школи, Єлизавета Томчук веде заняття з української мови також у садку № 9 «Лісова поляна» в Більську-Підляському. Зараз вона час від часу публікує на інтернет-порталі садочка цікаві навчальні матеріали, які батьки можуть використовувати у роботі з дітьми.

Проблеми, які з'являються при дистанційному навчанні, пов'язані передусім із доступом дітей до інтернету, відсутністю відповідного обладнання – комп'ютера, принтера тощо. Стосуються вони найчастіше учнів з малих містечок та сіл.

«На жаль, тут все не так, як у містах, – пояснює Ірина Вищенко, вчителька української мови у Черемсі. – Проблемою є те, що не всі діти мають комп'ютери, багато хто використовує просто мобільні телефони. Однак, як і в усіх школах, ми йдемо за навчальними програмами. Надсилаємо дітям матеріали, вони повинні виконати завдання; ті, за які ми маємо ставити оцінки, учні нам надсилають».

Дистанційне навчання продовжується. Дехто каже, що воно триватиме до кінця навчального року, однак є й інша точка зору – що навіть після канікул діти не повернуться до шкіл. Як у такому випадку організувати подальше навчання, щоб діти засвоїли інформацію з головних предметів, але водночас – і надалі мали можливість вчитися рідної української мови? Це велике випробування для всіх – директорів шкіл, вчителів, учнів, але також батьків. ■

Людмила ЛАБОВИЧ

Продовження з 1 сторінки

Вони приходять з уроків (до карантину; зараз у школі дистанційне навчання – *red.*) і самі сідають робити домашні завдання; знають, що відповідальні за свій навчальний процес, вміють планувати, – пояснює Анна Гаврильчак-Маланчак, директорка Комплексу загальноосвітніх шкіл з українською мовою навчання № 4 ім. Богдана-Ігоря Антонича.

Зараз у школі для міжнародної програми Еразмус підготували проект «Творчість у цифровому світі» і чекають на його затвердження. У його рамках учителі та учні з Польщі, Румунії, Литви та Італії будуть спільно використовувати електронні методи навчання. Міжнародний проект дасть їм змогу вдосконалити англійську мову, бо він передбачає також учнівські обміни між країнами.

А у 2020-21 навчальному році у лігницькій школі почнуть впроваджувати предмет у галузі підприємництва, який викладатимуть польською та англійською мовами. Також проводитимуть інноваційні заняття з геокешінгу (туристична гра із застосуванням GPS – *red.*) та майстер-класи з креативності та творчості.

– Діти мусять самі обирати шляхи вирішення проблем. Це відрізняється

від традиційного способу освіти, коли вчителі говорили учням, як правильно розв'язувати ті чи інші завдання. Але ми мусимо розвивати креативність, – пояснює Анна Гаврильчак-Маланчак.

Наступного року заклад хотів би отримати американський сертифікат креативних шкіл. Зараз у Польщі є лише кілька ліцеїв з таким статусом.

Більше інформації про школу та її освітні проекти шукайте на її фейсбук-сторінці (Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 4 w Legnicy).

Перемишль

У Початковій школі ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі вже завершився набір учнів. До першого класу підуть 13 дітей, до садочка – 10. Директор Комплексу загальноосвітніх шкіл Петро Піпка зазначає, що це – стабільна цифра, яка не змінюється роками.

11 травня відкрився також набір до ліцею, який триватиме до 24 червня. Досі на навчання приїжджали учні з України, але зараз через ситуацію з коронавірусом директор побоюється, що ці учні не прийдуть до школи. Тому він звернувся до представників української громади у Хотинці та Команчі із закликом віддавати на навчання своїх дітей. А чим хочуть захопити

майбутніх ліцеїстів дирекція та вчителі «шашкевичівки»? Передусім рівнем освіти: минулого року всі випускники склали іспити на атестат зрілості (матуру), й завдяки цьому школа потрапила до престижного рейтингу «Perspektywy». «Шашкевичівка» отримала «бронзову» оцінку якості, а рік тому мала «золоту».

– У нас уже від першого класу ліцею учні мають додаткові заняття з тих предметів, які хочуть складати на розширеному рівні під час матури, – говорить директор Петро Піпка.

Школа у Перемишлі може також похвалитися індивідуальними досягненнями учнів, які беруть участь у конкурсах та олімпіадах. Цього року одна з учениць отримала іменну стипендію голови Ради міністрів, а недовзі представитиме школу на третьому етапі олімпіади з екології.

Багато хто думає, що через уроки з мови, історії та географії України учні мають менше годин навчання з інших предметів. Директор школи переконує, що сьгодні знання рідної мови є козирем.

– Зараз кожен знає англійську, це вже перестало бути перевагою під час пошуку роботи. А знання кириличного алфавіту та української мови – це безсумнівний плюс, – говорить Петро Піпка. – Навіть серед батьків наших учнів є такі, що мають бізнес в обох країнах. Їм треба знати дві мови, тим більше у Перемишлі – прикордонному регіоні.

Також при школі діє колектив народного танцю «Аркан», ансамбль народних інструментів, капела бандуристів, гурток із живопису. Два роки тому свою діяльність відновив спортивний клуб «Сянова чайка».

Більше інформації про школу шукайте на сайті szazsk.edu.pl.

Анна ВІННИЦЬКА,
Павло ЛОЗА

Фото з архівів шкіл

УКРАЇНА

Україна «бореться» за пам'ять про Другу світову війну

В Україні, як і в багатьох інших країнах, вшанування річниці завершення Другої світової війни було доволі обмеженим у зв'язку з пандемією. Великих масових заходів на день Пам'яті та примирення 8 травня і День перемоги над нацизмом 9 травня не проводили. Лише проросійські політики з «Опозиційної платформи – За життя» (ОПЗЖ) організували міні-парад у стилі російського «Безсмертного полку». На протривагу цьому українські та європейські діячі вказують на небезпеку монополізації та переписування Росією історії війни.

Через обмеження, пов'язані з пандемією та карантинном, значно менше людей цього року приїхали у Київ до Парку Вічної Слави святкувати 9 травня. Центр міста був перекритий для автомобілів, і відвідувачі, які хотіли подивитись на меморіал, проходили контроль на спеціально встановлених пропускних пунктах. Поліція пропускала по дві людини через певні проміжки часу.

За даними правоохоронців, загалом 9 травня відбулося 495 заходів за участю майже 9 тисяч людей. Вони минули без особливих інцидентів. Глава Нацполіції Ігор Клименко підкреслив, що з 20 складених адміністративних протоколів більшість стосувалася використання заборонених символів (георгіївських стрічок) або порушення правил карантину.

8 травня президент Володимир Зеленський поїхав вшанувати пам'ять загиблих у Другій світовій війні до села Мілове на Луганщині, де знаходиться меморіальний комплекс «Україна – визволителям». Мілове – це унікальне місце, адже цей населений пункт розділений кордоном між Україною та Росією. 9 травня Зеленський вшанував пам'ять загиблих воїнів, які визволяли Україну, у меморіальному комплексі «Пагорб Слави» на Закарпатті.

«На Закарпатті завершилося вигнання загарбників. Ми ніколи не забудемо страшну ціну цієї перемоги. Для вшанування подвигу кожного, хто наближав її, головне – не гучність, а щирість. І наша перемога – у кожного в серці», – підкреслив Зеленський.

«День Победы» у центрі Києва, трамвай «Сталіно» в Донецьку та реальна війна

Депутати від ОПЗЖ Віктор Медведчук та його соратники по фракції Юрій Бойко і Сергій Льовочкін порушили правила карантину. В оточенні великої кількості охоронців вони прийшли до Парку Вічної Слави. А потім влаштували автопробіг «Безсмертного полку» по вулицях Києва на стилізованих під часи Другої світової війни автомобілях. Біля обеліску на честь міста-героя Києва на площі Перемоги вони заспівали радянську пісню «День Победы». Цю акцію транслювали телеканали Віктора Медведчука.

Тим часом у самопроголошеній «Донецькій народній республіці» відбувся «автопробіг Великої Перемоги», у якому взяв участь лідер бойовиків Денис Пушилін. Спеціальний трамвай із назвою «Донецьк – Сталіно» також виїхав на вулиці окупованого міста. Нещодавно Пушилін підписав постанову, яка дозволяє використовувати назву «Сталіно» замість «Донецька» під час свят, пов'язаних із Другою світовою війною.

Тим часом на передовій Донбасу, за даними штабу Операції об'єднаних сил, 9 травня проросійські бойовики 17 разів порушили режим припинення вогню. На початку травня штаб ООС представив фільм із доказами участі на стороні бойовиків російських солдатів, а саме – снайперів, які 27 лютого вбили молодшого сержанта української армії.

За даними моніторингової місії ООН з прав людини в Україні, з початку року кількість жертв на Донбасі зросла на 65 людей, що на третину більше, ніж за аналогічний період минулого року. Цьогоріч серед постраждалих – десяти дітей.

Загалом з початку війни на Донбасі загинуло приблизно 14 тисяч людей, близько 3400 з них – цивільні.

Прощання з СРСР

У 2015 році Україна вирішила змінити концепцію відзначення річниці закінчення війни відповідно до європейської традиції. 8 травня проголосили Днем пам'яті та примирення, а 9 травня – Днем перемоги над нацизмом у Другій світовій війні. Тим самим Україна, як і інші країни Європи, відзначає річницю закінчення саме Другої світової, а не радянської Великої Вітчизняної.

Тогочасний президент Петро Порошенко запевняв, що, вшановуючи День перемоги 9 травня, Україна завжди поважатиме зусилля тих, хто воював у Другій світовій війні. Однак держава святкуватиме по-своєму.

– Ми більше ніколи не будемо відзначати цей день за російським сценарієм, який передбачає холодно-кровне використання нашого Дня перемоги для виправдання загарбницької політики щодо сусідів, для утримання їх у своїй орбіті, для відродження імперії. У нашому українському календарі 9 травня є і завжди буде залишатися червоним днем, як ці маки, що символізують пам'ять про загиблих. Ми шанували, шануємо і завжди будемо вшановувати ратний патріотичний подвиг наших дідів і прадідів, – сказав Порошенко 9 травня 2015 року.

Український інститут національної пам'яті пояснив нову суть відзначення пам'ятних днів 8 і 9 травня. Насамперед ідеться про переосмислення подій Другої світової війни та руйнування радянських історичних міфів, а також – про чесний діалог щодо складних сторінок минулого. В Інституті підкреслили, що українцям потрібно однаково вшановувати пам'ять тих, хто боровся з нацизмом, та підкреслювати солідарність і бойове братерство всіх Об'єднаних націй – і держав, і бездержавних тоді народів (євреїв, українців та інших). Нагадування про трагічну історію війни має відбуватися через перенесення акценту з історії військових дій на історії конкретних людей. А отже – потрібно відмовлятися від святкувань на користь вшанування.

Окрім цього, в Україні встановили офіційний знак пам'ятних днів 8 і 9 травня. Це квітка червоного маку – загальноприйнятий у світі символ вшанування жертв Другої світової. Інститут нацпам'яті також запропонував гасло: «1939-1945. Пам'ятаємо. Перемагаємо».

Боротьба за історію

– Понад сім мільйонів українців у складі Антигитлерівської коаліції протидіяли нацизму і на рідній землі, і на різних континентах планети. Без сумніву, людський подвиг не має паспорта. Але внесок українців у перемогу над нацизмом – величезний. І сьогодні ніхто не може приватизувати перемогу, говорити, що вона могла статися й без українців. Ми не повинні цього забувати, соромитися та дарувати комусь подвиги своїх українських героїв, – сказав 9 травня Володимир Зеленський.

Таким чином президент України фактично відреагував на слова Владіміра Путіна, який у грудні 2010 року заявив, що Росія виграла би Другу світову війну без участі України. «Росія привласнила перемогу і зробила її своєю зброєю всередині та зовні», – написав у опублікованій 8 травня колонці на «Європейській правді» экс-міністр закордонних справ Павло Клімкін.

За його словами, перемога над нацизмом – це свято для всіх країн, незалежно від того, на якій стороні вони були під час війни. «Для Німеччини або Італії це таке саме свято – і в цьому сенс європейської історичної пам'яті та свідомості», – пояснює свої слова колишній міністр.

Однак із Росією ситуація інша, адже замість того, щоби зробити з історії висновки, вона веде агресивні дії проти України та інших держав. «Більше того, РФ використовує перемогу у Другій світовій як елемент мобілізації для інших своїх воєн», – написав Клімкін.

Під час телемарафону «Мир і війна: міжнародна конференція до 75-річчя завершення Другої світової війни» на «5 каналі», який відбувся 8 травня, польський політик Дональд Туск наголосив на використанні Росією річниці перемоги у своїх пропагандистських цілях.

«Поки Кремль відзначає 9 травня 1945 року, не бажуючи згадувати про те, що не всі наслідки перемоги були позитивними для решти світу, та використовує цю річницю для виправдання своєї агресії проти сусідів, в Україні розказують іншу історію – у якій триумф і трагедія тісно пов'язані», – підкреслив Туск.

Тим часом президент Росії Владімір Путін, вітаючи з Днем перемоги над нацизмом лідерів країн, які свого часу входили до складу СРСР, у привітаннях України та Грузії згадав лише про народи обох держав – але не про їхніх очільників. ■

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

ПУЛЬС УКРАЇНИ

У віці 94 роки (8 травня) у Львові помер голова Львівського крайового братства ветеранів національно-визвольної боротьби, безпосередній учасник підпільної боротьби за незалежність України Олесь Гуменюк. «Людина честі, відваги і міцної віри у свої переконання. Пан Олесь надихав кожного з нас своєю життєвою історією, оптимізмом і вірою в краще. Сумуємо. Співчуваємо. Львів сьогодні осиротів. Не стало нашого великого патріота України», – зазначив мер Львова Андрій Садовий. Поховать Олесь Гуменюка на Личаківському кладовищі. «З огляду на карантинні обмеження, велике прохання зважити на прохання родини – прощання буде приватним, у вузькому колі рідних», – зазначив син Андрій Гуменюк. Олесь Гуменюк народився 7 листопада 1925 року. У 1943-1945 рр. Олесь Гуменюк був у рядах УПА, брав участь у битві під Бродами в складі дивізії «Галичина», після цього воював у Карпатах. У червні 1943 року добровільно зголосився до лав дивізії «Галичина». Пройшов військовий вишкіл. У липні 1944 року був поранений у битві під Бродами. В 1945 році його арештували і засудили на 15 років каторги. Покарання відбував у різних тюрмах, зокрема в Норильську, де брав участь у повстанні. У кінці 80-х років Олесь Гуменюк активно включився в громадську роботу, був одним із засновників Львівського крайового братства ветеранів національно-визвольної боротьби, згодом очолив його. Нагороджений орденами «За заслуги» 3-го і 2-го ступеня, багатьма відзнаками Львівської ОДА та Львівської обласної ради.

Верховна Рада України на позачерговому засіданні 7 травня прирівняла медпрацівників, смерть яких настала внаслідок захворювання на коронавірус, до військових, які загинули внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання під час виконання військової служби. Згідно із законопроектом, держава забезпечує страхові виплати медичним працівникам державних і комунальних закладів охорони здоров'я у разі встановлення групи інвалідності протягом одного календарного року, що настала внаслідок захворювання на коронавірусну хворобу (Covid-19), в розмірі не менше ніж 300 прожиткових мінімумів. Страхова виплата призначається і виплачується працівникові протягом одного місяця з дня виникнення права на неї. Розмір і порядок здійснення таких виплат визначає уряд. У разі смерті працівника – у 750-кратному розмірі прожиткового мінімуму – виплачується одноразово та в рівних частинах членам сім'ї, батькам та утриманцям померлого працівника протягом одного місяця.

Президент України Володимир Зеленський призначив Міхеїла Саакашвілі головою Виконавчого комітету реформ. Також відповідним указом президент призначив Олександра Ольшанського заступником голови Виконавчого комітету реформ. Ольшанський – український підприємець і громадський діяч у галузі інформаційних технологій, президент холдингу Internet Invest Group. Документом вносяться зміни до указів голови держави щодо єдиної державної політики реформ в Україні, забезпечення діяльності Національної ради реформ і Виконавчого комітету реформ та положення про Національну раду реформ. Нацрада реформ була створена в 2014 році за указом тодішнього президента Петра Порошенка. Нагадаємо, Міхеїл Саакашвілі був президентом Грузії з 25 січня 2004 до 25 листопада 2007 і з 20 січня 2008 по 17 листопада 2013 року. Починаючи з 2014 року проти нього в Грузії відкрили низку кримінальних справ за перевищення повноважень на посаді президента, розтрату бюджетних коштів, а також за побиття колишнього депутата Валерія Гелашвілі, за що його заочно арештували на 6 років. Оскільки він не перебуває на території Грузії, його оголосили в розшук. У 2015-2016 роках Саакашвілі був головою Одеської обласної державної адміністрації та радником президента Петра Порошенка. Отримав громадянство України у травні 2015 року, проте у липні 2017 року Порошенко позбавив його громадянства. 12 лютого 2018 року Саакашвілі затримали в ресторані у центрі Києва, після чого доставили в аеропорт «Бориспіль» і відправили літаком до Польщі. 28 травня 2019 року президент Володимир Зеленський скасував рішення свого попередника про позбавлення Саакашвілі громадянства України. Вже 29 травня Саакашвілі повернувся в Україну.

За pravda.com.ua підготувала ав

ІНТЕРВ'Ю

Тамара Марценюк:

«Фемінізм – це про те, що жінка – теж людина»

Тамара Марценюк – українська соціологиня, доцентка кафедри соціології Національного університету «Києво-Могилянська академія», дослідниця соціальної проблематики й гендерної нерівності в сучасній Україні, авторка книжок «Чому не варто боятися фемінізму?» й «Гендер для всіх. Виклик стереотипам».

Розкажи, як і коли ти почала займатись темою фемінізму? Що тебе наштовхнуло на це?

Мені пощастило отримати чудову освіту в Києво-Могилянській академії на кафедрі соціології, що дало можливість критично дивитися на світ і ставити різних людей у ньому. У кінці 1990-х років я слухала курс «Вступ до гендерних студій», де йшлося якраз про фемінізм. Я зацікавилася детальніше цією тематикою, обрала її для своїх дипломів і потім дисертації.

Варто виділити два шляхи залучення до ідей фемінізму – через освіту (феміністичні студії, теорію) та активізм (так звану феміністичну практику, низовий активізм). Я особисто долучилася до ідей фемінізму завдяки моєму навчанню спочатку на кафедрі соціології Києво-Могилянської академії, а потім – у Швеції. Тобто, мене наштовхнула освіта.

У книзі «Чому не варто боятися фемінізму» ти цитуєш Соломію Павличко, яка писала, що, як і сто років тому, фемінізм у сьогодиншній Україні викликає неоднозначну реакцію. Чи це досі актуально і коли, на твою думку, це може змінитися?

Оскільки стереотипні судження про фемінізм продовжують існувати – це далі актуально. Аби пояснити аудиторії, що таке фемінізм, я зазвичай проводжу таку вправу. Прошу підняти руку тих, які підтримують ідею рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків. Як правило, більшість піднімають руку. Тоді посміхаюся і відповідаю: «Я вас вітаю, ви – феміністки і феміністи». Дехто у результаті досить збентежений, бо не розуміє, як може бути, що явище фемінізму має таке досить просте пояснення, пов'язане, передусім, із справедливістю для усіх людей незалежно від статі.

Це зміниться, коли буде краще розуміння історії, тематики прав людини і загалом бажання боротися за свої права. Тому що фемінізм – це про історію та відстоювання ідей про те, що жінка – теж людина.

Який в Україні найбільше поширений стереотип на тему фемінізму?

Думаю, це про те, що фемінізм «руйнує сім'ю». Хоча насправді фемінізм надає можливість переосмислити владу та нерівності у родинах. Звернути увагу на те, що варто будувати справедливі відносини (із рівномірним розподілом хатньої та доглядової праці між членами подружжя), без насильства і влади.

Ти перебувала на стипендіях у західних країнах. Де зараз Україна знаходиться на мапі здобутків фемінізму, якщо порівняти її з іншими країнами?

Я б сказала, що десь посередині. І цю середину видно із міжнародної порівняльної статистики. У Звіті з глобального гендерного розриву за 2019 рік, який щороку готує Світовий економічний форум, Україна посідає 59 місце. Найбільша нерівність між жінками і чоловіками спостерігається у сфері по-

Тамара Марценюк

Автор фото – Сергій Коровайний

літичної участі, далі – ринок праці. Непогана ситуація у сфері освіти та охорони здоров'я.

Серед актуальних проблем в Україні також варто відзначити проблему із гендерним насильством (зокрема, домашнім насильством, сексуальними домаганнями, торгівлею людьми тощо) – у цих сферах досить багато роботи попереду.

Серед останніх здобутків в Україні варто відзначити покращення становища жінок у доступі до такої сфери ринку праці як збройні сили, більше можливостей для дівчат здобувати військову освіту; привернення уваги до тематики сексуальних домагань у вищих навчальних закладах тощо.

Сьогодні в Україні найбільша кількість жінок у політиці, ніж за всю історію незалежності, але це досі невеликий відсоток (20% від складу парламенту). У нещодавно ухваленому Виборчому кодексі прописані гендерні квоти на рівні 40%, але часто можна почути невдоволеність ідеєю квот – мовляв, така політика не сприяє професійності. Яким є твоє ставлення до квот для жінок і що ще можна зробити в Україні, щоб збільшити кількість жінок у політиці?

Я дуже давня прихильниця гендерних квот як позитивної дискримінації задля справедливості і рівних можливостей. Жінки значно пізніше, ніж чоловіки, отримали право голосу і право обиратися до державних структур. Квоти вважаються тимчасовими підтримувальними діями для підтримки жінок, вони компенсують структурні (незалежні від людини) бар'єри в суспільстві – наприклад, стереотипні уявлення про те, що буцімто жінкам не місце в політиці.

Жінки становлять половину населення. Тому демократичне право для жінок – мати половину місць у парламенті. Жінки як громадянки мають право на рівне представництво.

У нас суспільство до квот ставиться загалом краще, ніж політичні партії. Результати опитування громадської думки показують радше підтримку ідеї квотування, ніж навпаки.

Серед інших механізмів залучення жінок до політики можуть бути додаткова фінансова підтримка та менторські програми для жінок, залучення чоловіків до руху HeforShe, розвантаження жінок у виконанні доглядової праці тощо.

Чи ситуація виглядає кращою, якщо йдеться про підприємництво й корпорації? Яке місце в українських компаніях займають жінки і чи їхня ситуація поліпшується?

Великий бізнес – як і політика – це сфера, де жінок не так багато на керівних посадах. Тому в бізнесі, як і в політиці, теж запроваджуються квоти або інші механізми – серед яких важливим є створення дружнього до сім'ї робочого середовища і загалом активне залучення чоловіків до доглядової і хатньої праці.

У книзі ти згадуєш про політику державного фемінізму, котра діє у Швеції. Як саме вона виглядає і які практики варто було б, на твою думку, запровадити в Україні?

Наслідком жіночого руху у Швеції, як і в інших скандинавських країнах, стала так звана політика «державного фемінізму». Основна ідея такого типу фемінізму полягає в тому, що суспільство є дружнім до жінок, і жінки не перебувають у підпорядкованому ста-

новищі. Навпаки, вони беруть активну участь у діяльності державних структур різних рівнів.

Окрім того, чоловіки активно долучаються до батьківства. Я думаю, що в Україні саме це варто впроваджувати – більше спонукати чоловіків займатися доглядовою і хатньою працею. Позитивний ефект від цього видно, наприклад, у телешоу «Хата на тата».

Піонерка жіночої історії як академічного напрямку Герда Лернер писала, що патріархальна система функціонує, зокрема, завдяки активній співпраці жінок із нею. Причини такої співпраці лежать у гендерних стереотипах, поширених з дитинства, бракові доступу до освіти, мізогінних* стереотипах про життя жінок тощо. Що є причиною міцності патріархату в Україні?

Дійсно, варто розуміти, що далеко не всі жінки розуміють несправедливе становище у суспільстві або готові боротися за кращі умови праці, протидіяти стереотипам тощо. Жінки і чоловіки – різні. Є чоловіки, які підтримують фемінізм. А є жінки, які виступають проти фемінізму.

Несправедливість існує в суспільстві, бо є і поневолювачі та поневолені, яких це влаштовує. Варто розуміти, що жінки відрізняються між собою за різними ознаками. Привілеї можуть мати багаті жінки, молодшого віку у порівнянні із жінками бідними, старшого віку тощо. Тобто, нерівності є серед самих жінок у середині групи (так само як і серед чоловіків).

Ти походиш із західної України, яка відрізняється більшою релігійністю і часто досить консервативним вихованням, особливо якщо йдеться про дівчат. У який спосіб середовище, у якому ти виросла, на тебе вплинуло? Можливо, надихнуло на протест, або, навпаки, заохочувало до ролі сильної і незалежної жінки?

Я родом із Волинської області, міста Ковеля, яке знаходиться недалеко біля кордонів із Польщею та Білоруссю. У період розвалу Радянського Союзу переважно жінки активно намагалися вижити і займалися так званним «човниковим бізнесом», а потім деякі з них стали підприємницями. Я б не назвала свій регіон надто релігійним.

Також Волинь – це земля Лесі Українки – званої рольової моделі для активних жінок. Моє шкільне і домашнє середовище не заважало займатися навчанням та різними ініціативами. Я мала можливість обирати, куди піти вчитися. Ніколи ще не жалкувала про свій вибір.

Найбільший внесок у мій світогляд зробило університетське середовище. Прагнення критичного мислення і свободи та гідності – це те, чого нас навчали в Києво-Могилянській академії. Ми брали активну участь в Помаранчевій революції та Євромайдані, тому так – боротьба за права у нас в крові (*посміхається*).

*ненависть, зневага, упередженість до жінок чи дівчат.

САМОРОЗВИТОК

Здорове і цікаве життя онлайн

Під час карантину більшість з нас «переїхала в онлайн», цей вимушений переїзд відбувся не лише у форматі роботи на відстані, але й проведенні нашого вільного часу, «відвідуванні» різних подій, читанні книг, слуханні концертів, спілкуванні з рідними і друзями. Багато людей вперше для себе відкрили цікаві та корисні проекти та ініціативи саме завдяки карантину. На сторінках «НС» ми поступово будемо вас знайомити із вартими уваги онлайн-проектами, що стануть вам у нагоді й після карантину.

«Простими словами»

Пандемія коронавірусу та спричинене нею життя в ізоляції часто викликає у людей появу або загострення депресії, неврозу, тривожних станів. У такі моменти важливо знати, що ти не один і мати певну психологічну підтримку та розуміння того, як собі можна допомогти. Також карантин можна використати як час для самопізнання, самоаналізу та самовдосконалення. Пропонуємо три цікаві проекти, що можуть бути корисними для вашого психологічного комфорту, а також розвитку ваших талантів, вмін та навичок.

У листопаді 2019 року стартувала серія подкастів під назвою «Простими словами». Це цикл розмов про психологію від міської інтернет-газети про життя у Києві «The Village Україна». Перший сезон подкастів присвячений емоціям. Ведучі проекту — редактор «The Village Україна», письменник, видавець Марк Лівін і психолог, сертифікований гештальт-терапевт Ілля Полудонний. Автори та реалізатори проекту, простими, доступними словами розповідають про часто заплутані та неоднозначні людські емоції та відчуття. Кожен випуск присвячений якійсь важливій емоції та її переосмисленню, наприклад, провині, заздрості, самотності, щастю, закоханості, прощенню. Подкасти регулярно виходили щочетверга аж до 9 квітня 2020 року і дуже сподіваємось, що проект успішно буде продовжуватись. Прослухати усі розмови можна за посиланням: soundcloud.com/the_village_ukraine

Спільнота саморозвитку
«Пошуршимо»

Авторкою та засновницею проекту є відома блогерка Тетяна Пилипчук (на фото), що має 10 років досвіду роботи у різних сферах менеджеркою проектів.

Фото надане «Пошуршимо»

«Пошуршимо» — це спільнота для жінок, які хочуть займатись саморозвитком, навчитись правильно визначати свої цілі та ефективно їх досягати. Долучитись до «Пошуршимо» можна різ-

ними способами, найперше — просто підписатись на інстаграм спільноти та стежити за сайтом «Пошуршимо», багато корисної інформації є у вільному доступі, наприклад, різноманітних майстер-класів у форматі відео від кваліфікованих експертів спільноти. Також «Пошуршимо» 3-4 рази на рік проводить набори до спільноти, пропонуючи різноманітні програми, тренінги і багато іншого для саморозвитку. Повноцінний доступ до усіх матеріалів можна отримати на платній основі. Велика увага у спільноті сконцентрована на тайм-менеджменті, платформа пропонує різноманітні корисні пленери та способи як успішно планувати свою роботу та відпочинок. Кожна жінка знайде на «Пошуршимо» щось корисне для себе. Майстер-класи, статті, онлайн-тренінги у спільноті дуже різноманітні. Багато сконцентровано на психології, позитивному сприйнятті себе і світу. «Пошуршимо» співпрацює також із іншими медіа та проектами. Щомісяця на «Radio SKOVORODA» проводяться розмови із авторкою проекту Танею Пилипчук, а в інтернет-журналі «Happy Monday» регулярно публікуються мотиваційні тексти про саморозвиток, продуктивність, натхнення.

Стежити за інстаграмом «Пошуршимо» можна тут:

www.instagram.com/poshurshymo

Сайт спільноти:

club.shurshannya.com.ua/spilnota

У наступних текстах ми розповімо про інші цікаві онлайн-ініціативи, корисні для здорового розуму, тіла та духу.

Наукова психологія

Для любителів дивитись відео на ютубі пропонуємо відеоканал практичної психологині, психотерапевтки Любові Прудеус «Наукова психологія. Ефективна психотерапія». Назва влогу звучить досить серйозно та офіційно, але не варто цим обманюватись. Психологиня розповідає про різні психологічні поняття, терміни, проблемами просто, доступно, а ще, як вдалось зауважити у деяких відео, — з гумором. Певні випуски сконцентровані на серйозних, загальних поняттях: самооцінка, іпохондрія, але більшість присвячена ефективному вирішенню проблем, з якими багато з нас стикаються на щодень. Наприклад, авторка дотепно розповідає про те, як не переїдати (особливо зараз під час карантину і сидіння вдома) або ж дає психологічні поради як почати регулярно займатись спортом. Про коронавірус також є досить свіжий випуск, який радше у веселий спосіб розповідає про невеселе. Тож якщо ви любите психологію, але ще не розпочали свою пригоду з нею і не маєте часу читати товсті книги, то просто і доступно своє знайомство із захопливою дисципліною можна розпочати з влогу Любові Прудеус: www.youtube.com/channel/UCP-5isI41lOKVrgajCLU9Kg ■

Дарина ПОПІЛЬ

Якщо йдеться про релігію, то саме Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій виступає проти ратифікації в Україні Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок (або її називають Стамбульською), остерігаючись «шкоди для моральних засад українського суспільства» (на думку релігійних діячів, ця конвенція вперше на міжнародному рівні викривляє розуміння поняття «гендер», — *ред.*). Чи і як можна погодити релігійність і фемінізм?

Ще в 19 столітті деякі протестантські церкви почали дозволяти священнослужительство жінкам, що продовжилося і у 20 столітті: 1936 року такий дозвіл дала Церква Канади, 1949 року — Церква Шотландії, 1988 року — Церква Фінляндії, 1992 року — англіканська церква. Наразі у духовний сан жінок посвячують ще й державні лютеранська і реформована церкви та баптистська церква у Німеччині, державні лютеранські церкви в Данії, Швеції, Фінляндії, Норвегії й Ісландії, реформовані церкви у Швейцарії і Нідерландах та інші протестантські церкви.

Тобто, релігійність і фемінізм можна погодити, адже існує феміністична теологія, написано «Жіночу Біблію» (1895) та загалом серед віруючих людей є такі, які називають себе феміністками і феміністами. Я брала інтерв'ю у таких людей і відвідувала їхні служби.

У книзі ти цитуєш відому українську дослідницю фемінізму Оксану Кісь, котра ще на початку 2000-х виділила такі взірці жіночності в незалежній Україні як жінка-Берегиня, жінка-Барбі, бізнес-леді та феміністка. Що можна сказати про сьогоденне суспільство? Чи ці моделі досі актуальні? Котра є найбільш поширеною?

Найбільш актуальною залишається модель ще з радянських часів працюючої матері — жінки яка заробляє гроші та паралельно виконує більшість доглядової і хатньої праці. Але ми бачимо, як медіа намагаються пропагувати дві моделі в одній — Жінки-Барбі та Жінки-Берегині — це зображується як певна буцімто мрія жінок (і пропагується в різних шоу як-от «Холостяк», «Від пацанки до панянки», «Чотири весілля» тощо). Але реальність — інша. Українські жінки мають вищу освіту, залучені до ринку праці, виконують неоплачувану роботу вдома — саме це варто цінувати і намагатися натовість полегшити життя жінок. Якраз у цьому ідея фемінізму, до речі.

У свій новорічний промові Володимир Зеленський апелював до «звичайної домогосподарки» так, наче це основна модель феміністичності в Україні. Що не так із цим дискурсом?

Це хибне уявлення про те, що українські жінки — тільки домогосподарки. Адже таких жінок (які не працюють, а займаються тільки «облаштуванням домашнього вогнища») дуже мало, буквально кілька відсотків. Натомість жінки дійсно виконують доглядову і хатню роботу — і це поряд із оплачуваною працею, розбудовою держави тощо. Я думаю, що жінок варто цінувати, передусім, як професіоналок, а не «окрасу» держави чи берегинь, як це полюбують робити наші президенти.

Зі свого боку інша дослідниця Ірина Жеребкіна в 90-х роках робила перелік тих, хто найбільше боїться фемінізму в Україні. Перше місце у цьому списку посіли самі жінки. Як, на твою думку, цей список виглядає сьогодні?

Сьогодні усе більше жінок і чоловіків цікавляться історією жінок і жіночого руху в Україні та світі. Тому думаю, що ситуація із 1990-х років поступово змінюється.

Фемінізму як руху за рівні права і можливості жінок і чоловіків бояться передусім ті, які не дуже добре обізнані з історією та становищем жінок.

Ми бачимо, що політичні партії ще трохи бояться, адже не готові більш активно ставити жінок у прохідні частини партійного списку, а політичні лідери дозволяють собі сексистські (дискримінаційні щодо жінок) висловлювання.

Боятися можуть релігійні організації, хоча фемінізм і віра/релігійність сумісні, існує чимало практикуючих віруючих феміністок і феміністів, феміністична теологія тощо. Так само націоналістичні організації можуть помилково вважати фемінізм «державною загрозою», не розуміючи, що фемінізм бореться, передусім, за добробут суспільства.

Нещодавно було 8 березня (розмова відбулася в березні, — *ред.*), яке в Україні є офіційним святом і вільним від праці днем, але досі викликає бурхливі дискусії. Свого часу Соломія Павличко писала, що це свято перетворилося в антифеміністичний ритуал, адже у цей день жінок хвалять за красу і традиційні жіночі риси, тобто де факто це стає чоловічим святом, під час якого жінки підтверджують свою роль як пасивної і покірної істоти, яка з радістю приймає чоловіче захоплення собою і підкоряється його домінуючій ролі. Чи в останні роки ситуація змінилася?

Так, останні роки спостерігаються суттєві зміни у ставленні до Міжнародного дня боротьби жінок за права. У різних містах України (Києві, Харкові, Львові, Херсоні, Полтаві тощо) відбуваються марші та демонстрації за права жінок. Все менше стає привітань жінкам із святом краси і ніжності, де їм дякують за те, що вони «надихають чоловіків». Усе більшим є визнання професійних заслуг жінок і увага до їхніх прав.

Даті 8 березня повертається її першопочаткове значення, яке було надано їй на міжнародному рівні Організацією об'єднаних націй.

Ти пишеш, що українська мова відображає уявлення про чоловіка як про норму людини і закликаєш вживати фемінітиви, щоб змінити цю ситуацію. Який твій улюблений фемінітив?

Вживати фемінітиви мене надихнула, передусім, моя наукова керівниця, колишня завідувачка кафедрою соціології пані Світлана Оксамитна. Ще в 1990-х роках вона попросила, щоб на дверях її офісу було написано, що це завідувачка (а не завідувач) кафедри соціології. А колеги з інших кафедр водили студентів, показували і сміялися.

І тут мені пригадуються слова Мухомі Ганді: «Спочатку вони тебе не помічають, потім сміються над тобою, потім борються з тобою. А потім ти перемагаєш».

Я рада, що за 20 років нерівність у мові було поступово подолано і тепер у правописі ми офіційно можемо вживати фемінітиви.

Мій улюблений фемінітив — соціологиня — це моя професійна приналежність. Ще років десять тому, даючи різні коментарі, підписувала себе «соціологиня», а деякі журналістки і журналісти мені говорили, що немає таких слів в українській мові. ■

Олександра ІВАНЮК

Новы часы Нова Пасха, нова причаст

Дожыли сме цікавых нецікавых часів, на наших очах сьвіт ся змінят, человек зачынат цінити того, чого скорше не шанувал. Гнеска всяди царює коронавірус, а радше страх перед ним, фурт лем молиме ся, жебы тота біда не прилізла і до нас. Мала і велика то біда. Мала, бо коронавіруса, так як і Бога нашого, голым оком ніхто не віділ, але люде боят ся го більше як Бога. Коронавірус позмінял праві вышитко і то на цілім сьвіті, не смотрит на віроісповідання, иде там, де лем забажат ся му піти. Приходить як колиси Татарин, непростени, несподівані і з ворожим «колачом», якого ніхто не хоче їсти. Нашы предкы, бесідуючы, же: *Непростени гість гірши од Татарина*, думали хыбаль о моровім повітрі, такім як гнешне. Татарина было видно, перед ним мож было ся в лісі сховати. Нераз в тот спосіб загоны чужинців обманули, а завдякы їх наїздам предкове мусіли ставляти новы хыжы, нам остал півмісяц під церковным крестом яко знак перемоги над бісурманами.

Часом здає ся мі, же гнешні люде стають не на голові, а на ухах. Человек боїт ся человека, часом виглядає так як бы чорта взріл, а не брата ці сестру в Христі Ісусі. Ціле шесцьє в тім, же сут ишы такы, котры з коронавіруса потрафлят си зажартувати.

В часах пандемії найбарже бракує мі традиційной сьвятой причасти. Гнеска церковна влада Греко-католицькой церкви заказала роздавати єй вірным, боїт ся, жебы не было, же в церкви ся позаражаєме. Знають, же того роду зло не боїт ся нічого, зайде адже і до церкви. Знаєме, же іконостас тіж коронавіруса не задержыт. Так си тепер лем голосно думам, ці доба коронавіруса не каже нам думати о іншій формі приступу до Найсьвятійшы Тайн. Прецін Ісус Христос до апостолів рюк: *Що тільки звязжете на землі, звязане буде на небі, і що тільки розвязжете на землі, розвязане буде на небі.* (Мат. 18, 18) Я, прости хлоп од плуга, мі ся глуйде, Найсьвятійшы Тайны можу дістаты на руку, єгомосьць жычком Іх наложат, зразу Іх прийму, а руку оближу, прецін моя і гмыта. Юж перед квантанном знал єм, же Тіло і Кров Господню принимаю не до жолудка, а на ісціленіє мойого серця, ума

і душы, же Она має ня скріпити од внутра. Юж од давна Найсьвятійшы Тайны были для ня душевном і духовом поживом, але треба было віруса в короні, жебым зрозуміл, же в гнешні лем духові причасти барз бракує мі той, котрум принимал в церкви.

Тото, же єст, так як єст, розумію, але нияк не можу зрозуміти, чом то некотры нашы єгомосьці бесідуют о «огляданю Службы Божой в телевизори», прецін нам треба в ней брати жыви удів, а не обзерати як ся фільм або дакы спортовы змаганя обзерат. Нияк не можу тіж зрозуміти, чом денекотры єгомосьці, знаючы, же ніхто до причасти не приступит, опушають молитву: *Вірую Господи і ісповідаю...* Давніжше тіж так нераз было, не лем тепер в добі коронавіруса, але давніжше нераз было і так, же тоты, котры з ріжних причин не приступили до причасти, приходили перед царскы двері і зо схыленом головою (зо страхом Божым) ждали на благословліня «чашом», а пак по скінчені Службі Божі з набожністvom принимали просфору. Перед Господом голову хылили, чаша з Тілом і Кровю Господа нашого, яку

сьвященик односит на проскомідийник, на момент спочала на голові вірно-го, котри своїм очікуваньом в тім місці повідал, же хотіл приступити до причасти, але не чул ся гідни того. Гнеска остала нам лем просфора, выставлена по Службі Божі і то не в кожій церкві, передовшыткім лем в православных храмах. Тота прекрасна молитва (котру перед самым причастьом в єдних церквах радит сам єгомосьць, а в других вышиткы люде) утврджат нас в міцні вірі в Бога Правдивого, або має помочи нам ся опамятати, так як Митар стати і шыро вызнати вышиткы свої провини. Адже нияк не можу зрозуміти чом то некотры єгомосьці єй поминяют. Прецін як не буде істинного покаяня, адже метаної-переміны, коли в посылдні хвилі не зошмариме зо себе грішної поведінкы, причасти, адже правдивой злуку з Богом тіж не буде, лем гвойдеме во суд і осужденіє.

Были тіж і такы, котры насміхували ся з тых, котры не думали тогорічного кошыка зо сьвяченином нести до церкви, сміяли ся, же «єгомосьць посьвятят ім го з телевизора». То люде малой віры, не знам чом до серця не взяли си слів Сьвятого Писаня: *А ти нащо осуджуєш брата свого?* (Рим. 14,9). Человек не ма права осуджати брата свого ані обмежати Бога, бо Бога ніч не обмежує, Він вышитко може. Сьвященик єст лем Його знарядіом, єгомосьці в церквах великодны кошыкы сьвятят не своїм владом, во Імя Бога Всеvyšнього. Імя нашого Бога має незбагнену силу, для Нього простір ані час не існуют. Но і не од нас залежыт жытя того слугы, котри хпал: *він устоїть, бо має Бог силу поставити його* (Рим. 14, 4).

Посмотрте, державном владом запечатано двері наших церков, а Христос і так в нас Воскрес. Влада зробила тото для нашого добра, хоче хоронити нас перед людьми, котры нехотячы можут нас коронавірусом «обдарувати». Апостолы переляканы сідили так як і мы гнеска по хыжах за щільно позапераныма дверми, товды страх не спутал лем Мироносниць. Барз добрі знаєме, же: *Стереженого Пан Біг стереже*, адже стережеме ся і варуїме перед сучасном бідом, але будме так обережны як Мироносниці.

Навет квантанном зачынены двері не затримають Воскреслого Ісуса Христа, приде до нас, Він всяди найде нас, лем Го запросме.

То ніч, же на Пасху в наших храмах першы раз не было кісноты, ишы нигда так не опорожніли. Часом юж од Страсти Христовых при декотрых церквах «стояла сторожа», справджали ці носиме масочки і рахувано, ці за дуже не є нас. Душевна акустыка порожніх храмів на Великден стала найголосніжшом тубом слів Воскресшого Ісуса Христа. Міцных зміцніла і высвала до слабшых в вірі, жебы в тяжкых часах были ім підпором. Найгрубшыма і найгіршыма мурами, котры тримають нас ничым в гарешті, сут нашы провини. Такы муры найтяжше розбити, сут мурами наших старинных і штоденных звичок. Зорвеш з нима і одраз стрінеш Воскресшого, лем раз вдар в тот мур Іменьом Господнім, не бій ся нічого, лем вір в Бога. Гнешне лікарске мыстєцтво тіж єст од Нього. Лікуїме себе, будме мужныма людми і станме до борбы не з братом і сестром, а з самым собом, коронавірусови ставме чела, а не плечы. Нигда не переставайме бороти ся зо старыма поганыма звичкамы, борме ся з нима так як гнешні медсестры і лікарі з коронавірусом. Не дезертуїме, не ховаїме ся по дірах, бо коронавірус найде нас і забере вінец нашой перемоги, але в Богу покладаїме надію. Дорогенькы, як маме ся дачым заразити, то най то буде віра, надія і любов!

Давно часом, хоц і в церкви стояли сме обік себе рамено при рамені і разом сьпівалисьме: *Плотю уснув*, то і так плотю были сме розеднаны. Гнеска, хоц тілом (плотю) сме розеднаны, бо не є нас в церкви, остали сме в своїх хыжах, то і так ніхто не зможе нас душевні розеднати. Лем мы сами годни сме тото зробити і на жаль за часом сами розеднання твориме. Маме величезне щастя, бо навет товды Бог не лишат нас самих собі, посылат «Сына свого улюбленого», а мы што? Фурт на ново Го розпинаме, і то не лем в Велику Пятницю, але штоденні. Тепер то не Жыди, лем мы тото робиме. Злий нераз через пресу, радийо або телевизор, а тепер найчастіжше през інтернет сьміє ся з нашой віры і бесідує, же што то за бог, котри сына свого дозволят забити, жебы себе самого обласкавити. Чорт пред нами правду хоче раскрыти хвостом. Бог не обласкавлят Себе. Ісус гмерат на кресті рады нас і нам в тот спосіб хоче показати, як барз Бог нас любить, годен за нас згинути, але нам згинути не позволит. Диявол цільово сіє недовіру в Бога, хоче Бога спровадити до людской фальшывой льогікы, котра так по правді єст альогіком. В ліс нас веде, так як нашу праматір Єву, фурт мусиме тямити, же Бога людскым розумом не збагнеш. Його ніхто з люди жыючых на землі ані не віділ, дна океанів тіж не годни сме вздріти, а сут. Прецін ніхто не думат тому перечити, мы вышиткы не лем, же віриме, же дно океану існує, мы тото барз добрі знаєме, же оно існує. Ані найміцніший сонар в справі існування Бога ніч нам не даст, наш Бог не ма початку ані кінця, жадных границ не має. Єст і буде. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА
Фото Володислава Грабана

30-ЛІТТЯ ОУП

Як все починалось: досягнення, помилки та нові виклики

Цьогоріч минає 30 років діяльності Об'єднання українців у Польщі та наближається його VIII З'їзд. Це – чудова нагода, аби підбити підсумки, спробувати оцінити зроблене – успіхи, поразки та помилки. Я не претендую на непогрішність. Певно, деякі мої твердження будуть неповними, надто загальними, але я сподіваюся, що ця стаття стане матеріалом до подальшої дискусії, особливо – щодо майбутнього найбільшої української організації у сьогоденній Польщі. Я свідомо не порушую тем, пов'язаних з культурною, освітньою чи організаційною діяльністю. Підкреслюю, це – дуже важливі питання, але я зосереджуюся на тих справах, у яких розбираюся найкраще.

Від редакції: В попередній статті автор проаналізував участь Об'єднання в політичному житті країни, діяльність в напрямку засудження акції «Вісла» та протидію антиукраїнській пропаганді.

Продовження з 19 числа «НС»

Примирення з поляками

Варто оцінити також вклад ОУП у процес польсько-українського примирення. Думаю, це добре описує моя книга «Пробачаємо і просимо пробачення. Об'єднання українців у Польщі в польсько-українському історичному діалозі», яку я раджу зацікавленим цією темою читачам. Додам, що українські активісти у цьому діалозі обрали християнську концепцію примирення «пробачаємо і просимо пробачення». Цю формулу неодноразово використовувало найвище керівництво Об'єднання, вперше – у «Посланні до поляків» (пол. «Pamięć do Polaków»), яке оприлюднив Конгрес українців у Польщі на 50-ту річницю акції «Вісла». Важлива діяльність у цій сфері – історичні наукові конференції, організовані спільно зі Світовим об'єднанням військових Армії крайової. Вони мали на меті роз'яснити трагічні сторінки в історії польсько-українських відносин періоду останньої війни та післявоєнних років. Варто також згадати про ухвалу Головної ради ОУП на 70-ту річницю Волинської трагедії, а також підтримку діяльності задля примирення, якою займалися церкви та влада Польщі та України.

Тим не менше, були й помилки. У перші роки існування Об'єднання не врахувало те, що більшість поляків інакше оцінює польсько-український конфлікт, не взяло до уваги пов'язані з цим їхні почуття. Це яскраво проявилось у питанні місць пам'яті укра-

їнських жертв польсько-українського конфлікту. У згаданій програмі ОУП ідеться про необхідність захисту світських та релігійних пам'яток української культури, створення музеїв та архівів, повернення населеним пунктам та вулицям колишніх назв. У питанні вшанування пам'яті ідеться про те, що охорони потребують, зокрема, цвинтарі воїнів Української Народної Республіки та могили заслужених українських діячів. Саме таку діяльність у цій сфері і проводили.

Я, однак, порушу питання знесення куполу колишнього греко-католицького кафедрального собору в Перемишлі. Намагання Греко-католицької церкви повернути цю святиню були невдалими, і вона залишилася у розпорядженні ордену кармелітів, який почав надавати їй латинський характер, пояснюючи це поверненням первинного вигляду, який собор мав у XVIII столітті. Українська громада у Польщі виступала проти: для неї такі дії означали стирання слідів її перебування на цій землі. Почалася «війна за купол», яка не тільки завершилася поразкою українців та людей, що їх підтримували, а й значно погіршила польсько-українські відносини і в Перемишлі, і у Львові. На мою думку, варто було прийняти позицію Греко-католицької церкви у Польщі, яка на основі того, що собор має іншого власника, на офіційному рівні не втручалася у суперечку. Українські діячі не оцінили свої сили і фактично від самого початку займали програшні позиції. Я знаю, що істориків легше пояснити певну подію з перспективи часу, бо він уже знає, які наслідки

вона спричинила, але це не звільняє тогочасних відповідальних за рішення людей від обов'язку прораховувати результати своїх дій. Цей приклад повинен нас дещо навчити. Тим не менше, Об'єднання українців у Польщі і надалі повинно брати активну участь у польсько-українському діалозі.

Вшанування пам'яті

У наведеній програмі Об'єднання нічого не сказано про вшанування пам'яті людей, що загинули від рук поляків. Однак життя написало тут свій сценарій (я детальніше описав це у книзі «Українці у Польщі та їхнє минуле (1947-2005)»). Демократичні зміни, що відбувалися в РП після 1989 року, дали українському населенню можливість відвідати місця, з яких їх виселили. Перш за все вони йшли до церкви (якщо вона ще існувала) та на цвинтар. Там знаходили могили своїх близьких, прибирали їх, відновлювали або встановлювали нову огорожу на кладовищі. Почали також віднаходити та наводити лад на могилах людей, яких вбили члени польського підпілля чи формувань комуністичного режиму, адже часто там спочивали їхні близькі. Схожа ситуація була із могилами учасників українського партизанського руху, які загинули у боротьбі з польськими формуваннями або НКВС (Народний комісаріат внутрішніх справ; рос. – Народный комиссариат внутренних дел – НКВД). Символом цієї діяльності стало відкриття пам'ятника Українській повстанській армії на кладовищі у Грушовицях – церемонію провела

Спілка українців-політичних в'язнів сталінського періоду. Навколо цього спалахнули пристрасні. Пам'ятник зачіпав почуття більшості польського суспільства, яке вважало УПА злочинним угрупованням, оскільки його члени вбивали поляків. Поширювалися заяви про те, що українці встановлюють нелегальні пам'ятники, зокрема такі, що прославляють УПА; їх вимагали знести. Ситуація була напружена, оскільки перетворилася на «війну за пам'ятники». Питання врегулювання законності місць пам'яті в цих умовах лягло на плечі діячів Об'єднання українців у Польщі. Почалися дуже складні перемовини із Радю охорони пам'яті боротьби і мучеництва (РОПБіМ), які завершилися підписанням трьох угод, що значною мірою налагодили питання українських місць пам'яті, зокрема – могил загиблих членів УПА. Велика заслуга у цьому належить тодішньому голові ОУП Мирослові Кертичаку.

Здавалось, що справи рухаються у правильному напрямку, проте у 1999 році українська Державна комісія у справах увічнення пам'яті та РОПБіМ підписали протокол, що стосувався польських місць пам'яті в Україні та українських – у Польщі. Відтак ОУП перестало бути партнером для Ради, якій польські місця пам'яті були важливішими за українські. Результати, досягнути яких було так складно, стали даремними. На жаль, процес вирішення питань вшанування пам'яті, в який ОУП фактично втягнули, займав дуже багато часу і всі скромні сили, які були в Об'єднання. Однак виходу не було. Історичні питання, зокрема щодо таких вшанувань, належали до категорій історичної пам'яті українців, їхніх почуттів та гідності. ОУП не могло дозволити собі не займатися цим. Але це вплинуло на імідж Об'єднання – націоналістичні кола (і не лише) почали розглядати його як організацію, що прославляє українських націоналістів. Це проявлялося у негативному та навіть ворожому ставленні до лідерів ОУП, особливо до його голови Петра Тими. Відтак перед Об'єднанням виникає питання – скільки місяць й часу мають займати у його діяльності історичні теми? З аналізу попередніх дій усіх сторін щодо політики пам'яті випливає, що для нинішньої польської влади ОУП у цій сфері не є партнером. Ним може бути українська влада, яка має в руках необхідні інструменти. Тим не менше, Об'єднання та Українське історичне товариство у Польщі мають опрацювати відповідну стратегію щодо історичних питань.

Я поділюся з вами кількома роздумами на дуже важливі теми. Вони визначатимуть діяльність ОУП у майбутньому, особливо у відносинах з польською спільнотою і владою, як і Україною. Тому перед найбільшою українською організацією в Польщі постає потреба аналізу досягнень, опрацювання висновків та внесення відповідних корективів у свою діяльність. Обов'язково треба знайти відповідь на питання як зміцнити ОУП організаційно і фінансово? На мою думку, менше місця в діяльності повинні займати історичні питання, а Об'єднання українців у Польщі має не піддаватися на спроби втягнути його в непотрібні дискусії, особливо ті, що були натхненні націоналістичними колами. ■

Професор Роман ДРОЗД

Фото з архіву Об'єднання українців у Польщі

Перемиська молодь та тодішній голова ОУП Мирослав Кертичак біля пам'ятника в Явожні

«Головне – що ми українці»

Розмова з Дарією Антошко – керівницею товариства «Майстерня».

Товариство «Майстерня» – це новостворена організація, яка гуртує українців навколо культурних ініціатив. Існує воно лише декілька місяців, але вже об'єднує немало дітей та батьків як з Польщі, так і з України.

Звідки взялася ідея відкрити «Майстерню» в Кошаліні?

В основу цього рішення лягла ідея організації українського садочка. Саме навколо неї в місті об'єдналася ініціативна група батьків, що пробувала втілити цей задум у життя. На жаль, тоді з огляду на різні причини не вдалося відкрити садочок, тим не менше під час зустрічей з батьками ми зрозуміли, що нам та нашим дітям кожного дня потрібна певного роду інтеграція. Отже, з думкою про дітей молодшого віку, яких зараз у Кошаліні – кілька десятків, ми від ідеї створення українського садочка наприкінці минулого року перейшли до гуртування у неформальне товариство «З любові до дітей». У рамках цього товариства ми проводили для наших малюків у приміщенні греко-католицької церкви різноманітні майстер-класи. Згодом, аби можна було збирати на нашу діяльність гроші, вирішили зареєструвати товариство офіційно – так на базі діючого вже при греко-католицькій церкві товариства «Потік» виникла «Майстерня».

Чим займатиметься ваше товариство?

Ми вже провели для наших дітей та їхніх батьків низку заходів. Насамперед для всіх охочих ми влаштовували різноманітні майстер-класи, також зробили вертеп, різдвяний та великодній ярмарки. З огляду на пандемію коронавірусу великодній ярмарок ми провели онлайн. Крім того, вперше у Кошаліні організували для батьків «вишиванкову» забаву, на яку майже всі одягнули вишивані сорочки, а церковний зал прикрасили вишиваними рушниками. Ми хочемо, аби наші заходи були справді українськими, тому я особисто дуже задоволена організацією саме цього свята. Туди прийшло багато осіб, ми розважалися майже до світанку, і більшість з нас між собою розмовляла українською, навіть попри те, що там

були змішані польсько-українські подружжя. Під час забави ми мали можливість поспівати українські пісні, потанцювати та поспілкуватися у власному колі. Може здаватися, що це простий захід, однак саме у «простоті» ми знаходимо нашу глибину. За зібрані під час події кошти хочемо силами членів «Майстерні» пофарбувати церковний зал та поміняти у ньому освітлення. Також ми готувалися до шевченківських свят, однак через пандемію мусили відмінити концерт. Під час великодніх свят наші діти мали приготувати до виступу гаївки, вже у травні ми хотіли організувати наступну забаву, також у планах є відзначення річниці незалежності України.

Ми розробили справді широкий план діяльності, і я дуже жалкую, що в час пандемії не можемо його реалізувати. Намагалися, аби кожного місяця була проведена якась акція. Ми подали до маршалківського управління проект «Разом: вокал, музика, танець та рукоділля – з'єднуємо покоління» на дофінансування майстер-класів зі співу та виготовлення виробів. У рамках занять з рукоділля батьки, зокрема, пошиють для дітей костюми, а діти виготовлять намисто. Проте наша «Майстерня» не залежить від державних коштів, зараз ми здебільшого самі оплачуємо наші заходи або придумуємо різні способи збирання грошей (підготовка вертепу, організація ярмарків та інші ініціативи). Можливо, у цьому полягає наш успіх. Незалежно від фінансування, на-

▲ Дарія Антошко з чоловіком Павлом та сином Стефанчиком

самперед ми зосереджуємося навколо заходів, які нас зближують і потрібні саме нам.

Ти сама – мама малого Стефанчика, тож діти відіграють велику роль у вашому товаристві.

Справді, все, що ми робимо, робимо саме з любові до дітей. Але й не забуваємо про себе, тобто батьків. Тому в різноманітних майстер-класах беруть участь не тільки діти, але й батьки, які також хочуть інтегруватися. Коли діти граються, батьки можуть поспілкуватися за чаєм чи кавою.

Сьогодні у Кошаліні живе й працює близько десяти тисяч українців з України, які дуже часто стоять осторонь Об'єднання українців у Польщі, найбільшої організації, яка згуртовує тут нашу громаду. Яким чином ви залучаєте цих людей до свого товариства?

Важко сьогодні сказати, скільки новоприбулих українців залишаться у нашому товаристві, оскільки ми існуємо всього декілька місяців. Однак тішить, що ті, хто хоч раз взяли участь у наших майстер-класах, згодом повертаються до нас. Можливо, так відбувається тому, що товариство ми заснували спільно – українці з Польщі та українці з України. Це ініціатива всіх українців, які хочуть проводити разом час і знайомитися ближче. Думаю, в цьому наша сила та перевага. Можливо, через те, що наше товариство не має багатолітньої історії, ніхто не має відчуття, що він мусить до когось приєднуватися. У нашому середовищі ніхто не почувається більш чи менш важливим, ми всі рівні і всі хочемо бути разом.

Буває, у ці важкі часи ми зустрічаємо новоприбулих людей, що потребують нашої допомоги. До моєї книгарні «Literka» часто заходять українці, які під час розмови зізнаються, що якраз шукають роботу, оскільки попередній роботодавець їх звільнив, або вони не можуть працювати через тимчасове

закриття робочих місць. Зрозуміло, що нам не вдасться допомогти усім, хто потребує, оскільки в нас немає ні відповідних фінансів, ні достатньо волонтерів, але якщо допоможемо навіть декільком особам, то будемо щасливі. Ті люди, яким ми допомагаємо, згодом також приєднуються до нашої «Майстерні».

Дуже часто у нас певні речі немовби «самодоповнюються», зустрічаються люди і проєкти. Скажімо, ми вирішили робити майстер-класи – і через деякий час у моєї книгарні я зустріла пані Аллу з України, яка в Кошаліні живе вже декілька років. На батьківщині вона якраз викладала трудове навчання, а тут дуже тужила за своєю роботою і мала багато цікавих ідей. Отак ми отримали вчительку для майстер-класів, а пані Алла змогла реалізувати свій неймовірний талант. А одного дня виявилось, що нам пощастило – серед нас є талановита пані Віка, яка готова керувати хором. Коли людина чогось дуже хоче, то знайде спосіб реалізації своїх задумів, і кошти на це знайдуться.

Дуже часто у товаристві ми організовуємо невеликі заходи, які потребують не багато грошей, а підтримки зацікавлених. Зазвичай ми збираємо людей, яких об'єднують спільні цінності, вслухаємося у їхні потреби, а потім спільно проводимо захід. На мою думку, організовані нами акції не завжди мусять бути розраховані на багатотисячну публіку, яка дуже часто по-споживацьки підходить до культурних подій. Насамперед захід має відповідати нашим потребам.

Якби ти мала назвати ті цінності, які вас єднують, то...

Для мене головною цінністю є те, що, незалежно від того, де ми народилися, всі ми є українцями, і нас об'єднує саме любов до української культури і традицій. Ми хочемо плекати рідне, незалежно від нашого віросповідання. Зараз ми зустрічаємося у приміщеннях греко-католицької церкви, але до нас приходять і українці православного віросповідання. І всі разом ми знаходимо спільну мову. Головне, що ми українці.

Сьогодні у час пандемії культурне життя переноситься до інтернету. Думаете організувати якісь культурні заходи онлайн?

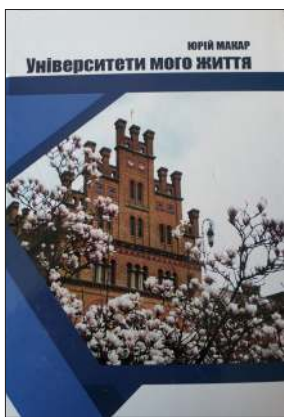
Це цікава думка. Нещодавно я розмовляла з Мирославом Сидором, моїм заступником, і дуже йому жалілася, що не вдалося нам організувати шевченківський концерт, в якому були задіяні діти та їхні батьки як з України, так і Польщі. Готуючи його, ми дуже зблизилися, тож шкода, що не вдалося його організувати. Задумуємось тоді, чи не провести його онлайн. Варто говорити з людьми, оскільки під час розмов народжуються нові ідеї. (На час виходу газети редакції стало відомо, що товариство «Майстерня» вирішило провести концерт онлайн – прим. ред.).

Анна ВІННИЦЬКА

Усі фото – надані Дарією Антошко.

Під час майстер-класів

Юрій Макар, «Університети мого життя», Чернівці: «Технодрук», 2019. – 608 с.

«Університети мого життя»: розповідь Юрія Макара

Юрій Макар народився 1935 року на Холмщині, а цього року святкує своє 85-ліття. Розпочинаючи огляд-рецензію, я хочу разом із редакційним колективом привітати ювіляра. Тим паче, що у своєму останньому романі він тепло згадує не тільки редакційну колегію, а й Об'єднання українців у Польщі, інші українські інституції та Варшавський університет.

Пише він про них не просто так: працюючи над дисертаціями та справою всього життя — тритомником «Від депортації до депортації: суспільно-політичне життя холмсько-підляських українців (1915-1947): Дослідження. Спогади. Документи», Юрій Макар безліч разів побував у Польщі, шукаючи матеріали в архівах. Клопітка праця над книгою вимагала поїздок також до Канади і США. Книжку «Університети мого життя» він подарував редакції з автографом та підписом: «Дякую за тижневик, який використовують студенти для наукової роботи».

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Юрій Макар — доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік чотирьох наукових установ у галузі суспільних наук, також Української вільної академії наук у США. Опублікував понад 500 наукових публікацій в українських та зарубіжних виданнях, колективних та індивідуальних монографій, навчальних посібників. Найголовнішим з університетів із заголовку книги Юрія Макара став Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича — йому він віддав майже півстоліття.

Збірка спогадів професора — це своєрідний детальний щоденник його життя. Робота у вузі, наукові та науково-методичні дослідження тісно переплітаються з особистими подіями. Про все це він розповідає у шістьох розділах: від «Дитячих та юнацьких років» — до «Пізнання Європи і світу». Дитинство Юрія Макара припало на час лихоліття війни та переселенських поневірянь. Коли йому було 11 років, їх із мамою та молодшим братом (батька вбили 1943 року) вивезли з рідного села Новосілки Томашівського повіту до Херсонської області, а через рік доля закинула їхню родину на Волинь. Залишившись без батька, Юрій в молодому віці зрозумів свою відповідальність — допомогти мамі утримувати сім'ю. Подорослішавши, він обрав педагогічний фах, закінчив Київський університет та почав працювати шкільним вчителем. Але його діяльність стосувалася не тільки цієї сфери: під час служби у повітряно-десантних військах він 50 разів стрибав із парашутом, а ще була стрільба, гімнастика, плавання — тому й сьогодні, незважаючи на вік, пан Юрій не втрачає можливості позайматися спортом.

Переповісти все, про що він написав, неможливо. Однак я зупинюся на чернівецькому періоді, насиченому наполегливою працею: тільки мудрістю, толерантністю та інтелігентністю можна згуртувати колектив та завоювати довіру студентів, вважав Юрій Макар. Цим він не обмежувався: найбільшою його мрією було налагодження та розвиток міжнародних зв'язків Чернівецького університету. Це також своєрідна епопея науковця, бо ж треба було здійснити незліченну кількість поїздок та візитів, в основному до Канади та США. Спочатку Юрій Макар їздив сам, потім — із дружиною Ліною та синами Олександром й Віталієм. Олександр із сім'єю залишився жити у Канаді, а Віталій працює у «батьковому» університеті.

Відтак у 2001 році там створили кафедрі міжнародних відносин, яку Юрій Макар очолює до сьогодні. А перша міжнародна угода була підписана 1977 року з Саскачеванським університетом із Канади. «Тепер, — каже Юрій Макар, — у часи науково-технічних звершень, міжнародна співпраця вимірюється багатьма показниками, але людський фактор завжди відігравав першорядну роль». Тому відбувалися численні зустрічі з українцями, яких доля закинула у різні куточки світу — відомими вченими, суспільно-політичними і державними діячами, митцями. «Мимоволі замислюєшся, скільки талановитих, виданих розбудові української державності, науки, мистецтва людей опинилися не з власної ініціативи поза межами України. А в рази більше їх загинуло на місці або на неосяжних просторах Росії», — пише про це у спогадах Юрій Макар.

Цікавим і знаковим стало вшанування столітнього ювілею українців Кана-

ди — як результату спільних досліджень участі національно-етнічних меншин в освоєнні канадського Заходу, конференцій, що проводилися з 1980-х років. Такі ювілейні конференції відбулися у Чернівцях і Едмонтоні. Чимало українських центрів та організацій відвідав пан Юрій не тільки за океаном, а й у Чехії, Румунії, Франції та багатьох інших країнах. «Наші люди в усіх країнах світу творять дива», — зазначає він у книзі.

Останній розділ «Пізнання Європи і світу» присвячений поїздкам: від «першої родинної відпочинкової подорожі» — до «майже навколосвітньої». Оповідь настільки детальна, що я мала відчуття, ніби також побувала у Німеччині, Чехії, Тунісі, Єгипті, Туреччині, Іспанії, Чорногорії, Албанії та, зрештою, Польщі. Майже всюди Юрій Макар мандрував із дружиною, яка також була за професією педагогінею. Додаток до книги з чорно-білими та кольоровими фотографіями, відсортованими за роками, доповнює описані факти й події.

Робота Юрія Макара — це своєрідна автобіографія, ідейно-художня цілісність. Підсумую його словами: «...працюючи чи то директором школи, чи деканом факультету, чи врешті завідувачем кафедри, ніколи і ні за яких обставин я не змушував нікого робити щось таке, чого той сам не хотів би робити».

Дизайн обкладинки із зображенням споруди рідного Юрію Макару Чернівецького університету виконав Василь Бакай. Це — комплекс, споруджений у 1864-1882 роках як резиденція буковинських митрополитів за проектом відомого чеського архітектора Йозефа Главки. 2001 року ця будівля потрапила у список об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. ■

Мирослава ОЛІЙНИК

ПОГЛЯДИ

Сатира на новий світ

Із роздумів професора Г. Т. Всезнайка — тим, що чекають на кінець світу, присвячується

— Вже нічого не буде так, як раніше.
— Світу, який ми знаємо, більше не існує.
— Яким буде життя завтра — невідомо.
— Чи буде завтра?

Всезнайко затягнувся димом зі своєї люльки та глибоко зітхнув.

— Життя — це все. Але як жити далі? — запитав він чи то сам себе, чи то свого ледачого рудого кота, згадуючи глибокодумні слова тьоти Моті з Курська.
— Як жити, коли з усіх усюд... ну, принаймні з телевізора, розповідають, що завтра світові настане кінець, а ти чітко бачиш, що жодного кінця світу не буде?

Рудий кіт нічого не відповів, тому відомий галицький антрополог — професор Григорій Тарасович Всезнайко — дозволив собі заглибитися в прогресивні роздуми про непевність сьогодення. Пандемія коронавірусу та карантин були для дослідника феноменальною нагодою вигадувати ще незнані нікому теорії та ділитися ними з іншими всесвітніми експертами. Професор глибоко замислився, гойдаючись на кріслі, — з лютком на під'юсами та ледачим рудим котом на колінах. Так він і заснув глибоким сном праведника. Спав довго і міцно, і насився йому ясний, чистий, схожий на справжній світ сон... Професор сприйняв його як віщий — видіння того, що настане, коли всі 5 шляхетних етапів виходу із карантину будуть пройдені, й усі ми будемо втаємничені щодо «нової нормальності», у якій надалі муситимемо жити. І, хоча досі більшість експертів віщували радше неминучу кризу, Всезнайко — непоправний оптиміст — побачив нове майбутнє зовсім іншим.

— Мир, солідарність і поміркованість навіки запанують поміж людей. Усі піклуватимуться про душевну рівновагу та гармонію, — написав у своєму сонному трактаті про новий світ Всезнайко. — Внаслідок цього можуть з'явитися певні труднощі з рухом міськими тротуарами, оскільки це чудове місце для тренувань із йоги, — додав він у примітці. — Доведеться маневрувати поміж різнобарвними матами та зосередженими людьми, застиглими у позах лотоса чи слона, але чого не зробиш для суспільної злагоди? Згодом люди відмовлятимуться від автівок, тому пішоходи та велосипедисти вже невдовзі матимуть у своєму розпорядженні усі широкі головні міські артерії.

Взагалі ідея «здоров'я для душі й тіла» визначатиме новітній стиль життя та суспільний простір. Усі міські зелені сквери перетворюватимуться на громадські городи, а замість трави там ростимуть ряди моркви, цибулі та огірочків. Над ними із гучномовців, закріплених у кронах фруктових дерев, лунатиме ритмічна маршова музика, адже музико-біологи вже довели, що рослини краще ростуть під гармонійне звучання духових інструментів. А на спеціально відведених «навчальних майданчиках» сидітимуть завжди усміхнені люди старшого віку та розказуватимуть цікаві до всього молоді, що таке справжнє життя. Унаслідок кризи класичної системи освіти перестануть існувати школи та дитсадки, тому гамірна малеча своїми солов'їними голосочками радуватиме кожну вільну мить своїх спокійних і терпеливих опікунів.

Професор Всезнайко прогнозує, що у світі майбутнього відбудеться грандіозне зростання міграції мешканців міст до сіл, де втомлені довгою самоізоляцією у своїх маленьких квартирах люди врешті-решт зможуть дихати на повні груди, ходити босоніж по луках, заводити вулики з бджолами, розводити курей — для яєць, та гусей — аби милуватися їхніми довгими шиями. Новоселені селяни особливо охоче вироблятимуть олію з льону, пластівці з вівса та, за рецептами своїх дідів, — напій-щастя з картоплі. Здається, не треба й говорити, що у реальності, яка ще не настала, ніхто не збирається їсти справжнє м'ясо, попри те, що харчові технології зможуть задовольнити потреби любителів котлеток по-київськи та американських гамбургерів за допомогою повноцінних заміників із сої та тофу. Новими приятелями людей, окрім котів та собак, стануть пацята (поросята), з якими можна безпечно гуляти і не вдягати на них намордників.

Варто згадати, що сільське життя більшої частини суспільства ніяк не заважатиме їм долучатися до високої культури чи подорожувати — все це на початку пандемії вже переселилося у віртуальний простір, де й залишилося назавжди. Зараз кожен мешканець хати під стріхою (як відомо, під стріхою — найздоровіше!) зможе, коли тільки захоче, подивитися вистави віденської опери, відвідати Лувр чи послухати пряму трансляцію концертів Альони Альони або Зенка Мартинюка. Мовні бар'єри зникнуть майже відразу після закінчення пандемії — адже люди, що мали забагато вільного часу, не лише пригадали, що таке логарифми, похідні та інтеграли, а й вивчили в середньому по три іноземні мови.

Звісно, робота також перемістилася до інтернету, оскільки вже під час карантину виявилось, що багато завдань можна

виконувати, лежачи у власному ліжку. Утім, відколи «все змінилося», люди не мусять працювати для заробітку, бо як платіжні засоби використовують живих кіз (тут Всезнайко присвячує довгий розділ козячій натурі, який у випадку цієї статті можемо оминати). Звісно, використання кіз рознесло вщент світову фінансову систему, перестали існувати біржі та банки, які, хоч і не були причетні до розвитку пандемії, з етичної точки зору вже віддавна потребували чистки.

Майбутньому не загрожуватимуть ніякі віруси, посухи чи пожежі. У нового ладу є свої захисники, що мають однакову мету незалежно від того, як їх звати — Анджей, Дональд чи Владімір. Кожен із них доглядатиме за мирним світом у своєму «городіку», оточеному високим бетонним муром. Піклуватиметься, щоб кожен громадянин був зосереджений на температурі свого тіла, стані психіки, інтелектуальному самовдосконаленні, вільному використанні інтернет-розваг та можливості жити у спокійній «хаті скраю».

— Повернення із внутрішньої еміграції буде важким завданням для суспільства, — констатує Всезнайко. — Навряд чи хтось взагалі захоче виходити за межі своєї сфери комфорту, не кажучи вже про державні кордони.

Григорій Тарасович Всезнайко набив нову порцію тютюну до люльки, завершуючи нотувати свої сонні марення. За хвилину подумав, що майбутнє може й не бути таким світлим і мирним, як йому здавалося.

— Не буду зараз цим журитись, — промовив він чи то до себе, чи то до свого ледачого кота. — Подумаю про це завтра. Якщо завтра взагалі буде...

Ледачий кіт не відповів. Зстрибнув лише з професорових колін, подивився промовисто в очі Всезнайка та перевів погляд на свою порожню миску. ■

Фонд розвитку демократії, освіти, культури та активізації (ДЕКА), який керує Початковою школою № 2 ім. Тараса Шевченка у Білому Борі, організовує набір учнів до школи на 2020/2021 навчальний рік.

Якщо ви зацікавлені у навчанні у школі, зв'яжіться з нами за тел. 94-37-39-026, 94-37-39-020, 511-533-505 або електронною поштою: zs2bb@op.pl.

На сайті sp2bbog.eu можна завантажити наступні документи:

1. Умови прийому учнів до школи.
2. Двомовну заяву до школи.
3. Заяву на місце в гуртожитку.
4. Заяву батьків про включення дитини до вивчення мови національної меншини в початковій школі.
5. Заяву на медичне страхування для іноземців.
6. Згоду на переїзд дитини до гуртожитку.
7. Батьківську згоду на виїзди, організовані школою.

Необхідні документи:

- ▶ заява про вступ до школи (додаток 1),
- ▶ заява на поселення в гуртожиток (додаток 2),
- ▶ номер PESEL учня,
- ▶ 3 фотографії (підписані іменем та прізвищем і датою народження),
- ▶ фотокопія вашої медичної картки,
- ▶ скорочена копія свідоцтва про народження,
- ▶ копія декларації про вибір лікаря первинної медичної допомоги.

Фонд ДЕКА створив спеціальний фонд стипендій для учнів, що мають рівень навчання вище середнього та досягають успіхів в освіті, але потребують фінансових ресурсів для продовження навчання. Допомогу отримують учні шкіл з українською мовою викладання у Білому Борі.

Школа також адресує свою пропозицію дітям мігрантів з України, які працюють у Польщі, особливо в Західнопоморському та Поморському воєводствах. Для учнів з України ми пропонуємо заняття українською мовою, а також додаткові уроки польської мови, щоб вони могли швидко акліматизуватися у Польщі. Школа безкоштовна! Також ми надаємо гуртожиток з цілодобовим харчуванням за дуже низькими цінами.

З жалем і сумом прощаємось із

бл. п. Томком Лиском

– колишнім учнем нашої школи,
що упокоївся на 45-му році життя.

Висловлюємо щире співчуття

**батькові покійного Богданові,
сестрі Олі з родиною та всім рідним.**

Вічна Йому пам'ять!

Вчителі, учні та працівники Початкової школи
ім. Тараса Шевченка у Білому Борі

Загальноосвітній ліцей ім. Т.Г. Шевченка в Білому Борі з українською мовою навчання оголошує набір до першого класу 4-річного ліцею на 2020/2021 навчальний рік

Заохочуємо усіх випускників початкових шкіл поступити до нашого ліцею. У школі, крім української та польської мови, ви можете вивчати також англійську та німецьку. Школа пропонує також розширене навчання з трьох предметів: • географії • математики або історії (на вибір) • англійської мови або інформатики.

Гарантуємо: ■ високий рівень навчання ■ високий рівень складання матури ■ додаткові заняття для підвищення рівня знань – залежно від потреб учнів ■ артистичні заняття ■ індивідуальний підхід до кожного учня ■ комфортні умови навчання та проживання в гуртожитку ■ вшановування національних свят ■ добре обладнаний спортивний зал.

Запрошуємо усіх, кому дорогі і небайдужі наші українські традиції.

Тут ви зможете їх вивчати та продовжувати плекати. Чекаємо ВАС!

Контакти:
тел. 94-36-70-162,
е-мейл: zs2bb@op.pl

Адреса школи:
liceum-bialybor.pl

Щиро запрошуємо!

**Дирекція та педагогічна рада
Комплексу шкіл з українською мовою
навчання у Гурові-Ілавецькому запрошують
учнів на навчання у нашій школі.**

Заяву на вступ до початкової школи та ліцею можна завантажити з сайту школи у закладці «Rekrutacja 2020/2021» — www.szkolazdumka.pl.

Заповнену заяву з додатками можна вислати звичайною поштою на адресу школи.

Якщо у вас немає можливості надрукувати документи, просимо зв'язатися з нами по телефону або написати е-мейл. Ми надішлемо формуляр, який слід заповнити та відправити на нашу адресу:

Zespół Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania
Ul. Szkolna 6
11-220 Górowo Iławeckie

Детальнішу інформацію можна отримати за телефоном 89 7611243.

Загальноосвітня школа № 4 в Лігниці оголошує набір учнів до 1 класу і 7 класу початкової школи та до 1 класу ліцею на 2020/2021 навчальний рік

Рекрутаційна пропозиція 2020/2021 – 4-річний загальноосвітній ліцей.

Ми плануємо набрати один клас, програма якого буде включати такі профілі згідно вашого вибору: • біологічно-хімічний • екологічний • економічний • політехнічний.

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: **redaktor naczelny** – Khrystyna Zanyk, **zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuchenko, **redaktorzy** – Igor Szczepa (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny** – Olga Rusina, **redaktor techniczny** – Olga Michaluk, **prenumerata, reklama** – Lesia Korostawycz.

Współpracownicy: Stefan Migus (Olsztyn), Janusz Bakunowicz (Bielsk Podlaski), Anastazja Krawczuk (Warszawa), Anastasja Kanarska (Lwów), Piotr Andrusieczko (Poznań, Kijów), Olesia Gieral (Lublin), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Igor Isajew (Warszawa), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Mikołaj Pipka (Przemyśl), Olena Humeniuk (Kijów), Kateryna Semchuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77, 677-88-05 (sekretariat), 22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego), fax: 22 679-96-95,

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: <http://www.oup.ukraina.com.pl>

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2700 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Związek Ukraińców w Polsce Z.G., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN, EURO, CAD:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl

lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Передплата «Нашого слова» на 2020 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Півроку	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	4,00 зл + поштові оплати	85,00 зл	170,00 зл	340,00 зл
3 примірники і більше	4,00 зл без поштових оплат	52,00 зл	104,00 зл	208,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	4,00 зл + поштові оплати	95,00 зл	190,00 зл	380,00 зл
10 примірників і більше	4,00 зл без поштових оплат	52,00 зл	104,00 зл	208,00 зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Півроку	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
290,00 зл	580,00 зл
64,00 фунти 73,00 євро	128,00 фунтів 145,00 євро
АВІАПОШТА	
340,00 зл	680,00 зл
75,00 фунти 85,00 євро	150,00 фунтів 170,00 євро

КАНАДА

Півроку	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
290,00 зл	580,00 зл
113,00 дол КАНАД.	225,00 дол КАНАД.
АВІАПОШТА	
340,00 зл	680,00 зл
128,00 дол КАНАД.	255,00 дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Півроку	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
290,00 зл	580,00 зл
83,00 дол США	165,00 дол США
АВІАПОШТА	
340,00 зл	680,00 зл
98,00 дол США	195,00 дол США

